

វិគ្គឹតការគម្រោងសង្ស័យឆ្មារ

រៀបរៀងដោយ

គណៈកម្មាធិការពុទ្ធបណ្ឌិតវិបស្សនាគុរៈ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ក្រោមការដឹកនាំនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ
និង ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា

ផ្សាយចេញពី

ពុទ្ធបណ្ឌិតវិបស្សនាគុរៈនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
(ភ្នំពេញ) យុវជនចែក ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្តាល

រក្សាសិទ្ធិ

ព.ស.

គ.ស.

ធម្មបទ

ឧបាសិកា សុខ-អិប

ព្រមទាំងបុត្រា ភ្នំស្រីស្រី

សុមុខធិសមហាកុសលនេះដូចចំពោះ បុព្វការីជន មានមាតា
បិតា ជីដូន ជីតា និងគ្រូឧបជ្ឈាយាចារ្យមួយ អន្លើដោយពពួកព្រាហ្មណ៍
ក្នុងសង្គមវង្សក្រុងក្រុង

សុមអស់លោកអ្នកដ៏មានគុណទាំងអស់នោះ អញ្ជើញទទួលអនុមោទនា
ត្រេកអរ ហើយសុមបទនសម្រេចនូវឧត្តមប្រយោជន៍ ព្រមទាំងបាន
សោយសុខក្នុងសុភតិភព មានព្រះនិព្វានជានិច្ចសាល ក៏ប្រើប្រាស់
ទេវវាប្រការដ៏ទៃឡើយ

មាតិកាធម៌

លេខរៀង

ឈ្មោះធម៌

ទំព័រ

I-កម្មវិធីសិក្សាសម័យកម្ពុជ្ជាន ចែកជា ៣ថ្នាក់

១- បឋមវិបស្សនា	៨
១- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី១	១១
១១- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី២	១៨
១១១- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៣	២៣
២- មធ្យមវិបស្សនា	២៥
២- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី១	២៧
២២- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី២	២៩
២២២- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៣	៣១
២២២២- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៤	៣២
៣- ឧត្តមវិបស្សនា	៣៣
៣- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងឧត្តមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី១	៣៥
៣៣- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងឧត្តមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី២	៣៧
៣៣៣- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងឧត្តមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៣	៣៩
៣៣៣៣- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងឧត្តមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៤	៤០
៣៣៣៣៣- សេចក្តីដកស្រង់ពន្យល់ក្នុងឧត្តមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី៥	៤១

II-ចរិយាសម្បត្តិ

៤៣

១-ការប្រព្រឹត្តិផ្ទាល់ខ្លួន

៤៣

ក-ប្រយោជន៍នៃវិន័យ

៤៥

ខ-ទសធម្មសុត្តបាបំ បាលីទសធម្មសូត្រ

៤៦

គ-ចារណៈ ១៥យ៉ាង

៤៨

ឃ-អដ្ឋនាគរសូត្រ

៥៨

ង-ធម៌ដែលព្រហ្មចារីគួរស្រឡាញ់គោរព ៥យ៉ាង

៦៧

២-ការប្រព្រឹត្តិដែលជាប់ទាក់ទងអាស្រ័យនៅជាមួយជនដទៃ

៦៩

ក-វិវាទមូល ៦យ៉ាង

៧១

ខ-សារណធម៌ ៦យ៉ាង

៧២

គ-ធម៌ធ្វើឱ្យល្អ

៧៤

ឃ-វុឌ្ឍិ ធម៌ជាគ្រឿងចម្រើន ៤យ៉ាង

៧៤

ង-សង្គហវត្ថុ ៤យ៉ាង

៧៥

ច-អបរិហានីយធម៌ ៧យ៉ាង

៧៥

ឆ-ចូឡកោសិក្ខសាលសូត្រ

៧៧

៣-កិរិយាប្រព្រឹត្តក្នុងការដឹកនាំអ្នកដទៃ	៩១
ក-នាយកធម៌ "ធម៌របស់អ្នកដឹកនាំ" ៦យ៉ាង	៩២
ខ-ព្រហ្មវិហារ ៤យ៉ាង	៩៤
គ-អគតិ ៤	៩៥
ឃ-តិរច្ឆានកថា ៣២ប្រការ	៩៦
ង-កថាវត្ថុ១០យ៉ាង "ពាក្យដែលពោល ១០យ៉ាង"	៩៩
ច-អង្គនៃធម្មកថិក "អ្នកសម្តែងធម៌" ៥យ៉ាង	១០០
ឆ-គ្រូបាចារ្យត្រូវអនុគ្រោះសិស្សានុសិស្ស ដោយស្មារតីធម៌ ៥យ៉ាង	១០០

III-របៀបបង្ហាត់បង្រៀន ១០១

១-វិធីសុំខមាទោសចំពោះព្រះរតនត្រ័យ	១០៣
២-វិធីថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ឧបាសិកា	១០៤
៣-វិធីសមាទានសីល	១០៥
៤-វិធីសុំនិស្ស័យ	១០៥
៥-វិធីថ្វាយខ្លួនចំពោះគ្រូបាចារ្យ	១០៦
៦-វិធីបង្ហាត់កម្មដ្ឋាន	១០៧
☺ - បច្ចេកទេសបង្រៀន	១០៩

អារម្ភកថា

គណៈកម្មាធិការផ្នែកវិបស្សនាធុរៈនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលបានទទួលការចាត់តាំងអំពីសំណាក់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ និង ក្រសួងធម្មការនិងសាសនា បានពិចារណាលើព្យាបាទៈ ការបង្ហាត់បង្រៀនវិបស្សនាធុរៈនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៃយើង មានភាពទូលំទូលាយច្រើនដែរ តែពុំសូវមានភាពស្រុះស្រួលមូលមតិគ្នាល្អនិងមានការប្រាសចាកពីគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនិងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គខ្លះៗ ហើយការបង្ហាត់បង្រៀននោះក៏ពុំទាន់មានការបែងចែកជាផ្នែកកំណត់បដិបត្តិឱ្យសមស្របទៅ តាមអធ្យាស្រ័យនៃពុទ្ធបរិស័ទដែលត្រូវការសិក្សានៅឡើយ ។

អាស្រ័យហេតុដូចនេះ គណៈកម្មាធិការវិបស្សនាធុរៈកម្ពុជា ក៏បានស្រាវជ្រាវរៀបចំដកស្រង់សេចក្តីចេញអំពីគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គនិងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកយកមករៀបរៀងឱ្យបានជាសៀវភៅមួយឈ្មោះ **“វិគ្គតករគរុកោសលប្បទូទេវ”** សម្រាប់ជំនួយដល់អ្នកប្រតិបត្តិធម៌វិបស្សនាធុរៈដែលមានឧបនិស្ស័យនិងមានអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗគ្នាផង សម្រាប់ជួយដល់គ្រូវិបស្សនាធុរៈដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការបង្ហាត់បង្រៀនដល់សិស្សផងហើយនិងជួយតម្កល់ទុកបន្តនូវផ្លូវប្រតិបត្តិរបស់ព្រះអរិយៈឱ្យតាំងនៅស្ថិតស្ថេររុងរឿងក្នុងបច្ចុប្បន្ននិងទៅអនាគតរហូតដល់គ្រប់៥០០ព្រះវស្សាផង ។

ព.ស. ២៥៤៣

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែ កក្កដា _____

គ.ស. ១៩៩៩

វិក្រិតការគរុកោសល្យទូទៅ

ព្រះពុទ្ធសាសនាមានធុរៈ២គឺ គន្ថធុរៈ ១ និងស្សនាធុរៈ១ ។

ការអប់រំគ្រូ បង្ហាត់បង្រៀនព្រះពុទ្ធសាសនាដែលលោកកំណត់នាម ទុកថាវិក្រិតការគរុកោសល្យនោះក៏មាន២ផ្នែកដែរ គឺផ្នែក ១ គ្រូខាង បង្ហាត់បង្រៀន គន្ថធុរៈ, ផ្នែក១ទៀតជាគ្រូបង្ហាត់បង្រៀនខាងវិបស្សនា ធុរៈ ។ ក្នុងទីនេះសូមលើកយកតែធម៌សម្រាប់អប់រំគ្រូផ្នែកខាងវិបស្សនា ធុរៈប៉ុណ្ណោះមកពោលទុក ។

ដើម្បីធ្វើឱ្យវិបស្សនាធុរៈដែលជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងព្រះពុទ្ធ សាសនាមានការរីកចម្រើនធំទូលាយល្អប្រសើរ និងធ្វើឱ្យការបង្ហាត់ បង្រៀនផ្នែកវិបស្សនាធុរៈមានការឯកភាពគ្នាក្នុងលោកហើយថែមទាំង មានគុណភាពល្អផង និងប្រកបដោយសេចក្តីស្រុះស្រួលមូលមតិគ្នាទាំង ផ្លូវលោកនិងផ្លូវធម៌ ក៏បានរៀបចំជាច្បាប់មេរៀនសម្រាប់គ្រូវិបស្សនា សិក្សាយកទៅប្រព្រឹត្តអនុវត្តដូចតទៅនេះ ៖

របៀបវារៈទី៣

I. កម្មវិធីសិក្សាសមថវិបស្សនាកម្មដ្ឋាន,

II. ថវិយាសម្បត្តិ

III. របៀបបង្ហាត់បង្រៀន

I. កម្មវិធីសិក្សាសមថវិបស្សនាកម្មដ្ឋានចែកជា៣ថ្នាក់គឺ

១- បឋមវិបស្សនា

២- មធ្យមវិបស្សនា

៣- ឧត្តមវិបស្សនា

១. បឋមវិបស្សនា មានការសិក្សាអស់រយៈពេល ៣ឆ្នាំគឺ

ឆ្នាំទី ១

- សទ្ទា ៤ យ៉ាង

- សីល ៥

- សីល ៨

- សីល ១០

- សីល ៤

- កម្មបថ ២០
- កម្មបថ ៨០
- ធុតង្គ ១៣
- ចម្រើនខ្យល់ ៤ ត្រកូលខ្លះ ។

ឆ្នាំទី ២

សិក្សាសមថកម្មដ្ឋានចំនួន ៣៥ ដូចខាងក្រោមនេះ ៖

- ពុទ្ធានុស្សតិ ១
- ធម្មានុស្សតិ ១
- សង្ឃានុស្សតិ ១
- សីលានុស្សតិ ១
- ចាតានុស្សតិ ១
- ទេវតានុស្សតិ ១
- មរណានុស្សតិ ១
- ឧបសមាសុស្សតិ ១
- អាហាររបបដិកូលសញ្ញា ១
- ចតុធាតុវិវដ្តាន ១

- អសុភ ១០
- កាយគតាសតិ ១
- ព្រហ្មវិហារ ៣
- កសិណ ១០
- អានាបាណស្សតិ១

ត្រឹមថ្នាក់ឧបចារជ្ឈាន

ឆ្នាំទី ៣

សិក្សាវិបស្សនាកម្មដ្ឋានដូចតទៅ៖

- ទ្វារ ៦
- អារម្មណ៍ ៦
- រូបចំនួន ៩
- នាម ៥
- ហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូប
- ត្រៃលក្ខណ៍
- ឧទយព្វយញ្ញាណ (ធម៌កើត-រលត់)
- អនុបស្សនា ៧ ។

សេចក្តីជក្រវង់ពន្យល់បឋមវិបស្សនាសិក្សាភ្នំពេញ ១

១. សទ្ទា : ជំនឿ ជំនឿក្នុងលោកនេះមាន២ យ៉ាងគឺជំនឿខុស ១
ជំនឿត្រូវ ១

- ជំនឿខុស : ជំនឿក្រៅអំពីជំនឿ ៤ យ៉ាង
- ជំនឿត្រូវ : គឺជំនឿ ៤ យ៉ាង មានកម្មសទ្ធាជាដើម មានក្នុង

សៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

២. សីល ៥ : មានសិក្ខាបទ ៥ មាន **បាណាតិបាតា វេរមណី**
ជាដើម ។

- របៀបសមាទានសីល ៥ មាន២បែប :

ក- សមាទានបែបសិក្ខាបទ ៥ មួយ

ខ- សមាទានបែបនិច្ចសីល ប្រកបដោយអង្គ ៥ មួយ មានក្នុង

សៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៣. សីល៨ : មានសិក្ខាបទ ៨ មាន **បាណាតិបាតា វេរមណី**
ជាដើម ។

- របៀបសមាទានសីល ៨មាន២យ៉ាង :

ក- បែបសមាទានតាមសិក្ខាបទ ៨ មួយ

ខ- បែបសមាទានឧបោសថប្រកបដោយអង្គ៨មួយ ។

- សីល ៨ លោកហៅថា ឧបោសថសីលមានអង្គ ៨ ។

- ឧបោសថមាន ៣ យ៉ាងគឺ

បកតិឧបោសថ ១ បដិជាករុបោសថ ១ បាដិហារិយុ

បោសថ ១ ២

- **បកតិឧបោសថ** រក្សាក្នុង១ខែ ៨ថ្ងៃ

- **បដិជាករុបោសថ** រក្សាក្នុង១ខែ ១១ថ្ងៃ

- **បាដិហារិយុបោសថ** រក្សាតាមបក្ខក្នុង១ខែ មានពីរបក្ខ

គិតជាថ្ងៃមាន១៩ថ្ងៃ គឺថ្ងៃ បកតិឧបោសថ និង ថ្ងៃបដិជាករុបោសថ ហើយបាដិហារិយុបោសថនោះលោកពោលទុកថា ត្រូវរក្សាក្នុង វស្សាន រដូវ៤ខែ បើរាប់តាមថ្ងៃ ។ បើរាប់តាមឈ្មោះខែ មាន៥ខែ គឺ អាសាឍ១ ស្រាពណ៍១ ភទ្របទ១ អស្សុជ១ កត្តិក១ ។ ឯការសមាទានបាដិហារិយុ បោសថនោះ មានក្នុងសៀវភៅបាដិហារិយុបោសថ ។

(ការបែងចែកនូវឧបោសថសីលមានក្នុងសៀវភៅបំប៉មវិបស្សនា) ។

៤. សីល១០ : លោកហៅថាអតិរេកសីលផង, និយមសីលផង, និច្ចសីលផង ។

- សីល១០របស់គ្រូហស្ថមានសិក្ខាបទ ១០ មាន **បាណាតិបាតា វេរមណី** ជាដើមមាន **ជាតរូបរបតប្បជីគ្គហនា វេរមណី** ជាទីបំផុត សមាទានតាមសៀវភៅនិយមសីល និងគហដ្ឋុតង្គ ។

- សីល១០របស់សាមណេរមានសិក្ខាបទ១០ ដូចជាគ្រូហស្ថដែរ ប៉ុន្តែសាមណេរលើសពីគ្រូហស្ថ ដោយភាពនៃខ្លួនជាបព្វជិត ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគទ្រង់បានបញ្ញត្តបន្ថែមដល់សាមណេរ សាមណេរត្រូវប្រតិបត្តិ លើសពីសិក្ខា ១០ មានទណ្ឌកម្ម ១០ នាសនង្គៈ ១០ លោកវិជ្ជសិក្ខាបទ ៤៩ សេក្ខិយវត្ថុ ៧៥ ។ បញ្ជាក់ថា សាមណេរកាន់សីល១០ មានឋានៈជា បព្វជិត ឯគ្រូហស្ថកាន់សីល១០ មានឋានៈត្រឹមតែជាឧបាសក ឧបាសិកា ប៉ុណ្ណោះ ។

- បែបសមាទានសីល១០ របស់សាមណេរ, សាមណេរត្រូវ សមាទានសីល ១០ តាមរបៀបសិក្ខាបទ ១០(ពីសំណាក់ភិក្ខុ) មាន ក្នុង សៀវភៅបព្វជាខន្ធកៈ ។

៥. សីល៤ : លោកហៅថាចតុបារិសុទ្ធិសីល មានបុតិមោក្ខសំវរសីល១
ឥន្ទ្រិយសំវរសីល ១ អាជីវបារិសុទ្ធិសីល ១ បច្ចុយសន្តិស្សិតសីល ១

- **បុតិមោក្ខសំវរសីល** : សីលសង្គមតាមសិក្ខាបទក្នុង
បុតិមោក្ខ មានសិក្ខាបទចំនួន ២២៧,

- **ឥន្ទ្រិយសំវរសីល** : សីលសង្គមឥន្ទ្រិយទាំង៦ មានចក្ខុ
ឥន្ទ្រិយជាដើម,

- **អាជីវបារិសុទ្ធិសីល** : សីលបរិសុទ្ធដោយការស្វែងរកចិញ្ចឹម
ជីវិតត្រូវ មានលះបង់បាបធម៌៥ និងអនេសនៈ២១,

- **បច្ចុយសន្តិស្សិតសីល** : សីលអាស្រ័យនឹងការប្រើប្រាស់
បច្ច័យ ៤ មានចិវរប្បច្ច័យជាដើម,

សីលទី ៤ នេះភិក្ខុអ្នកប្រើប្រាស់ត្រូវពិចារណាតាម បច្ចុវេក្ខណវិធី
មានធាតុបច្ចុវេក្ខណៈជាដើម

- សីល៤ នេះជាសីលរបស់ភិក្ខុក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គភាគ ១ លោកបញ្ញត្ត
ហៅ ព្យត្តិសីល ។

- ញត្តិសីលនេះ មិនមានវិធីសមាទានឡើយ សីលនេះកើតឡើង ក្នុងសម័យដែលគ្រូសូត្រឆ្លងស្តាំ សូត្រញត្តិដោយញត្តិចតុត្តកម្មវាចាចប់ ភ្លាមតែម្តង ។

វិសុទ្ធិកថា

នៅទីនេះនឹងសូមពណ៌នាអំពីសុទ្ធិ ៤ យ៉ាងជាសេចក្តីបន្ទាប់បន្សំ ថែមទៀត ដើម្បីជាការមាំដល់គំនិតប្រាជ្ញារបស់លោកអ្នកសិក្សាប្រតិបត្តិ តទៅ :

ក៏សីលទាំង ៤ ដូចបានពណ៌នាមកនុ៎ះ បើចាត់ឱ្យល្អមតាមសុទ្ធិគឺកិច្ច ដែលត្រូវតែឱ្យស្អាតឡើងវិញ ក្នុងវេលាដែលបែកធ្លាយម្តងៗនោះមាន ៤យ៉ាង មានឈ្មោះដោយឡែកៗពីគ្នាដូច្នោះគឺ

ក- **ទេសនាសុទ្ធិ** : សីលបរិសុទ្ធដោយកិរិយាសម្តែងបានដល់ បាដិមោក្ខសំរវសីល ។

ខ- **សំវរសុទ្ធិ** សីលបរិសុទ្ធ ដោយសង្រួមបានដល់ឥន្ទ្រិយ សំរវសីល ។

គ- **បរិយេជ្ជសុទ្ធិ** : សីលបរិសុទ្ធដោយកិរិយាស្មោះរកបានដល់
អាជីវបរិសុទ្ធិសីល ។

ឃ- **បច្ចុះវគ្គណសុទ្ធិ** : សីលបរិសុទ្ធដោយកិរិយាពិចារណា បាន
ដល់បច្ចុយសន្តិស្សិតសីលក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៦. កម្មបថ២០ :

កម្មបថមាន២០គឺ កុសលកម្មបថ ១០, អកុសលកម្មបថ ១០,
កុសលកម្មបថ ១០ បើចែកតាមទ្វារមាន៣ ផ្នែកគឺ

កាយកម្មមាន ៣ វចីកម្មមាន៤ មនោកម្មមាន៣, ឯអកុសលកម្ម
បថ ១០ ក៏ចែកដូចគ្នា ។

៧. កម្មបថ ៨០ :

កម្មបថពិស្តារមាន ៨០ កុសលកម្មបថមាន ៤០ អកុសលកម្មបថ
មាន ៤០

- កុសលកម្មបថ ៤០ បើចែកតាមទ្វារមាន៣ ផ្នែកគឺ

កាយកម្ម ១២, វចីកម្ម ១៦, មនោកម្ម ១២, ឯអកុសលកម្មបថ
៤០ ក៏ចែកដូចគ្នា ។

កម្មបថ ២០ ក្តី កម្មបថ ៨០ ក្តី មានក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៨. ធុតង្គ ១៣ :

- ធុតង្គក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានេះមាន ១៣
- ធុតង្គសម្រាប់ភិក្ខុមាន ១៣
- ធុតង្គសម្រាប់ភិក្ខុនីមាន ៨
- ធុតង្គសម្រាប់សាមណេរមាន ១២
- ធុតង្គសម្រាប់សាមណេរីមាន ៧
- ធុតង្គសម្រាប់ឧបាសកឧបាសិកាមាន ២៧

ឯកាសនិកង្គ១ បត្តបិណ្ឌិកង្គ ១ មានក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៩. ចម្រើនខ្យល់៤ត្រកូលខ្លះ :

- ត្រកូលខ្យល់ដែលកើតឡើងក្នុងសម័យដែលព្រះយោគាវចរ
ចម្រើនព្រះអានាបាណស្សតិ កើតតាមលំដាប់មាន៤យ៉ាងគឺ

- ក. ក្រុមខ្យល់ឡើងចុះវែង,
- ខ. ក្រុមខ្យល់ឡើងចុះខ្លី,

គ. ក្រុមខ្យល់ទាំងពួងប្រព្រឹត្តទៅពេញរាងកាយ ដែលព្រះយោគាវចរ ត្រូវកំណត់ដឹងខាងដើម-កណ្តាល និងខាងចុងនៃខ្យល់ឱ្យដឹងច្បាស់ដោយ សតិ ទើបដកដង្ហើមចេញចូល,

ឃ. ក្រុមខ្យល់ស្ងប់-ល្អិត-ស្តើង-ម៉ត់ស្តើរតែមិនមាន ។

(មានក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា)

សេចក្តីជកស្រង់ពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនាសិក្សាឆ្នាំ ទី២

កម្មដ្ឋានត្រូវសិក្សាមានចំនួន ៣៥ ក្រុមខ្យល់ ៤ ត្រកូលគឺ

- ក្រុមខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ-ចូល វែង ១
- ក្រុមខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ-ចូល ខ្លី ១
- ក្រុមខ្យល់ទាំងពួងផ្សាយទៅពេញរាងកាយ,
- ក្រុមខ្យល់ស្ងប់ល្អិត-ស្តើង-ម៉ត់ ១ ។

លទ្ធផលទីបំផុតក្នុងការចម្រើនខ្យល់ ៤ ត្រកូលគឺបានដល់ ឧបេក្ខាចិត្ត

- ហាត់ឧបេក្ខាចិត្ត ឱ្យរឹងមាំដោយវិសី ៥
- ឧបេក្ខាចិត្ត ជាបួសគល់របស់វិបស្សនា
- ឧបេក្ខាចិត្តកើតឡើង ព្រះយោគាវចរត្រូវបានសេចក្តីបរិសុទ្ធិ ២ គឺ សីលវិសុទ្ធិ ១ ចិត្តវិសុទ្ធិ ១ ។

កម្មដ្ឋាន ១០ មានពុទ្ធានុស្សតិខាងដើមមានចតុធាតុវិវដ្តានជាទីបំផុត មានអានុភាពឱ្យបានសម្រេចត្រឹមឧបចារជ្ឈានក្នុងពេលដែលព្រះយោគាវចរចម្រើន ។

- ឧបចារជ្ឈានដែលកើតក្នុងចិត្តនាំឱ្យបានសម្រេចសេចក្តី បរិសុទ្ធិ២គឺ សីលវិសុទ្ធិ ១, ចិត្តវិសុទ្ធិ ១ ។

- សេចក្តីបរិសុទ្ធិទាំង២នេះហើយជាបួសគល់របស់វិបស្សនា, ដូច្នេះត្រូវហាត់ពង្រឹងឧបចារជ្ឈានដែលបាននោះឱ្យរឹងមាំដោយវិសី ៥ ។

- អសុភ ១០ កាយគតាសតិ ១ ជា ១១ កម្មដ្ឋាននេះមានអានុភាពឱ្យសម្រេចដល់បឋមជ្ឈាន, ព្រះយោគាវចរចម្រើនយកត្រឹមតែឧបចារជ្ឈាន ។

- ព្រហ្មវិហារពាគី មេត្តា, ករុណា, មុទិតា មានអានុភាពឱ្យសម្រេច ដល់តតិយជ្ឈានជាចតុក្កន័យ, ចតុត្ថជ្ឈានជាបញ្ចកន័យ តែព្រះយោ គាវចរចម្រើនយកត្រឹមតែឧបចារជ្ឈាន ។

- កសិណ ១០, អានាបាណស្សតិ១ ជា១១កម្មដ្ឋានមានអានុភាព ឱ្យសម្រេចដល់ចតុត្ថជ្ឈានជាចតុក្កន័យ ដល់បញ្ចមជ្ឈានជាបញ្ចកន័យ តែព្រះយោគាវចរចម្រើនយកត្រឹមតែឧបចារជ្ឈាន ។

- ឧបចារជ្ឈានដែលកើតឡើងនោះ យោគាវចរត្រូវចម្រើនពង្រឹង ឱ្យរឹងមាំដោយវសិទាំង ៥ ។

- ឧបចារជ្ឈានដែលកើតរឹងមាំនោះជាតួនាំឱ្យបានវិសុទ្ធិ ២ គឺសីល វិសុទ្ធិ ១ ចិត្តវិសុទ្ធិ ១ ។

- វិសុទ្ធិ ២ នោះ ជាបួសគល់របស់វិបស្សនា

- ការចម្រើនវិបស្សនាគ្មានសមាធិនោះមិនងាយត្រាស់ដឹង ឧត្តរធមិទេ ព្រោះគ្មានបួសគល់ ។

- ព្រះវិហារគ្មានបួសមិនឈរតាំងនៅ, ស្ពានគ្មានបួស មិនអាច តាំងនៅបាន ដើមឈើគ្មានបួសមិនអាចដុះឡើងតាំងនៅបាន ។ល។

យ៉ាងណា, វិបស្សនាគ្មានឫសក៏មិនអាចកើតឡើងនិងចម្រើនឡើងបានក៏
យ៉ាងនោះ ។

ដួងប្រតិបត្តិខុសនិងដួងប្រតិបត្តិត្រូវ :

- កម្មដ្ឋាន ១០ មានពុទ្ធានុស្សតិជាដើម មានចតុធាតុវដ្ឋានជា
ទីបំផុត មានសភាពធម៌ជាអារម្មណ៍

- កម្មដ្ឋាន ២២ គឺអសុភ ១០, កាយគតាសតិ ១, កសិណ ១០,
អានាបាណស្សតិ ១ មាននិមិត្តជាអារម្មណ៍

- និមិត្តមាន៣គឺ បរិកម្មនិមិត្ត ១ ឧត្តហនិមិត្ត ១ បដិភាគ
និមិត្ត១ ។

- ព្រហ្មវិហារ ៣ កាន់យកអារម្មណ៍ពោលកំណត់មិនបានជាអារម្មណ៍

- ការចម្រើនកម្មដ្ឋានមានពុទ្ធានុស្សតិជាដើម ដែលមានសភាពធម៌
ជាអារម្មណ៍ ហើយបែរជាព្រះយោគាវចរកាន់យកនិមិត្តមកជាអារម្មណ៍
ក្នុងកម្មដ្ឋានគ្មាននិមិត្តនោះទៅវិញ ការប្រតិបត្តិនោះខុស ។ ឯព្រហ្មវិហារ
៣ដែលមានអារម្មណ៍កំណត់មិនបាននោះក៏ដូច្នោះដែរ ។

- ការចម្រើនកម្មដ្ឋាន ដែលគ្មានចិត្តគិតពិចារណាត្រូវតាមធម៌ដែល
ជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថាខុស ។

- ការចម្រើនកម្មដ្ឋានដោយរលត់ស្ថិតិជាកំណត់ ឈ្មោះថាខុស ។
- ការចម្រើនកម្មដ្ឋានមានស្មារតី ហើយត្រូវតាមធម៌តែពេលនិមិត្ត កើតឡើងបែរជាព្រះយោគាវចរនោះប្រកាន់យកនិមិត្តនោះដោយ កិលេស មានរាគៈជាដើម ឈ្មោះថាខុស ។
- ការចម្រើនកម្មដ្ឋានឃើញព្រះធម៌ត្រូវតាមដំណើរពិតរបស់កម្មដ្ឋាន ឈ្មោះថាត្រូវ,
 - ព្រះធម៌ក្នុងទីនេះគឺអារម្មណ៍ពិតរបស់កម្មដ្ឋាន ។
 - ការចម្រើនកម្មដ្ឋានមានចិត្តគិតពិចារណាត្រង់ទៅតាមលំអាន ដំណើរអារម្មណ៍ កើតឡើងតៗរបស់កម្មដ្ឋានពិត ឈ្មោះថា ត្រូវ ។
 - ការចម្រើនកម្មដ្ឋានមិនរលត់ស្ថារតី ដឹងខ្លួនជានិច្ចក្នុងកាលទាំង៣គឺ រៀបចម្រើន១ កំពុងចម្រើន១ ចេញចាកការចម្រើន ១ ឈ្មោះថាត្រូវ ។
 - ការចម្រើនកម្មដ្ឋានពេលដែលនិមិត្តឬគុណធម៌ណាមួយកើតឡើង ព្រះយោគាវចរបានកំណត់នូវនិមិត្តឬគុណធម៌នោះដោយឧបាយប្រាជ្ញា ប្រាសចាកកិលេសទាំងឡាយមានរាគៈជាដើម ឈ្មោះថាត្រូវ ។
 - មុននឹងអប់រំចិត្តចម្រើនវិបស្សនាកម្មដ្ឋាន ព្រះយោគាវចរត្រូវ ចម្រើនខ្យល់ ៤ ត្រកូលឱ្យបានចិត្តជាឧបេក្ខា ។

- ការពង្រឹងឧបេក្ខាចិត្តឱ្យរឹងមាំ ដោយការចម្រើនខ្យល់៤ត្រកូល ។
(មានក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា)

សេចក្តីជក្រវង់ពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនា
សិក្សានៅឆ្នាំទី ៣

- ទ្វារគឺជាច្រកផ្លូវរបស់ចិត្តដែលកើតឡើងតោងយកនូវអារម្មណ៍
៦ មានចក្ខុទ្វារជាដើម ។
- អារម្មណ៍ គឺជាធម្មជាតិសម្រាប់ចិត្តកើតឡើងតាមទ្វារតោង
ទាញគិតពិចារណាមាន ៦ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ។
- រូប ធម្មជាតិបែកធ្លាយ ក្នុងបឋមវិបស្សនាត្រូវសិក្សារូបមាន ៩
គឺ ក្រុមរូប ៨ ដែលមិនបែកគ្នា, សទ្ធករូប ១ គឺសំឡេងសម្រាប់ប៉ះខ្ជប់នឹង
សោតបសាទ,
- រូប ៨ ដែលមិនបែកគ្នានោះ បឋវី១ អាបេ១ តេជោ១
វាយោ១ វណ្ណៈ១ គន្លៈ១ រសៈ១ ឱជា១ រូប៨នេះ កាលកើតឡើងក៏កើត
ជាមួយគ្នា,កាលតាំងនៅក៏នៅជាមួយគ្នា កាលរលត់ទៅក៏រលត់ជាមួយគ្នា

ដែរក្នុងរូបដែលកើតពីកម្មឬក្នុងរូបដែលមិនកើតអំពីកម្ម ។

- រូបកើតអំពីកម្មហៅកម្មជួររូប
- រូបដែលមិនកើតអំពីកម្មហៅ ចិត្តជួររូប ១, ឧតុជួររូប ១,

អាហារជួររូប ១ ។

- រូបទាំងអស់២៨ មានរូប៨នេះឯងជាមូលដ្ឋាន
- រូប ២០ ក្រៅពីរូប៨នេះ ជារូបកើតឡើងបន្ថែម បង្រួបជារូប២៨,
- រូប២៨ កាលបើគ្មានរូប៨នេះទេ ក៏មិនអាចកើតឡើងបាន

ដូច្នេះរូប៨នោះ នឹងបានមកជាអារម្មណ៍នៃការសិក្សាក្នុងបឋមវិបស្សនា

- នាម ៥ គឺ ផស្សៈ ១ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្តគឺវិញ្ញាណ

១ តែងកើតឡើងកាន់យកកំណត់ទុកនូវរូបទាំងឡាយដែលកើតតាមទ្វារ ៦ ជាអារម្មណ៍ ។

- ហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូប នាមរូបមានហេតុបច្ច័យទើបកើតឡើងបាន ។

- ហេតុបច្ច័យរលត់ នាមរូបក៏រលត់ ។

- បុគ្គលដែលឈ្មោះថាមានសម្មាទិដ្ឋិកើតឡើងជាដំបូង គឺបុគ្គល

នោះស្គាល់នាមរូបនិងហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូបនោះឯង ។

- ព្រៃលក្ខណ៍ កាលបើបុគ្គលស្គាល់នាមរូបនិងហេតុបង្កើតរបស់
នាមរូបយ៉ាងប្រាកដហើយ មុខជានឹងស្គាល់ព្រៃលក្ខណ៍ដោយពិតប្រាកដ ។
- កាលបើបុគ្គលស្គាល់ព្រៃលក្ខណ៍យ៉ាងពិតប្រាកដហើយ មុខជា
នឹងស្គាល់ធម៌កើតរលត់ឥតកាន់ច្រឡំ ។
- កាលបើបុគ្គលស្គាល់ធម៌កើតរលត់ដោយពិតប្រាកដហើយ មុខជា
នឹងស្គាល់អនុបស្សនា៧យ៉ាងពិតប្រាកដ ។
- កាលបើអនុបស្សនា៧ គឺបុគ្គលបានចាក់ឆ្លុះពិតប្រាកដហើយ
បុគ្គលនោះនឹងដឹងចិត្តរបស់ខ្លួនដែលប្រាសចាកសង្គិលេសធម៌ដោយពិតប្រាកដ ។

២. មធ្យមវិបស្សនា

មធ្យមវិបស្សនាមានសិក្សារយៈពេល៤ឆ្នាំ គឺ

ឆ្នាំទី ១

- សីល ៨
- សីល ១០
- សីល ៤

- កម្មបថ ២០

- កម្មបថ ៨០

- ធុតង្គ ១៣

- កាយគតាសតិ ១

- អសុភ ១០

- កសិណខ្លះជំនួស

} គុណធម៌ត្រឹមបឋមជ្ឈាន ។

ឆ្នាំទី ២

- ព្រហ្មវិហារ ៣

- កសិណ ១០

- អាណាបានស្សតិ

} គុណធម៌យកត្រឹមបឋមជ្ឈាន ។

ឆ្នាំទី ៣

- ទ្វារ ៦

- អារម្មណ៍ ៦

- រូបធម៌ ២៨

- នាមធម៌ ៥

- នាមរូបនិងហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូប

ឆ្នាំទី ៤

- ព្រះត្រៃលក្ខណ៍
- ឧទយព្វយញ្ញាណ (នាមរូបកើត-រលត់)
- វិបស្សនាញាណ ៩

សេចក្តីជំរុញចំពោះក្នុងបច្ចុប្បន្នវិបស្សនា

សិក្សានៅឆ្នាំទី ១

- សីលជាបួសគល់មានសារៈសំខាន់បំផុត ក្នុងការចម្រើនសមថ

វិបស្សនា ។

- សីលមានទើបសមាធិមាន,សមាធិមានទើបវិបស្សនាកើតឡើងបាន ។
- សីលគ្មាន សមាធិមិនកើត សមាធិគ្មានវិបស្សនាអត់ ។
- កម្មបថ ជារបងរបស់សីល អ្នកកាន់សីលមិនរក្សាកម្មបថឈ្មោះ

ថា មិនអាចនឹងរក្សាសីលឱ្យបរិសុទ្ធបានឡើយ ។

- ធុតង្គ ១៣សម្រាប់ជម្រះសីលឱ្យបរិសុទ្ធយ៉ាងក្រៃលែង ដូច្នោះ អ្នករក្សាសីលគួរតែរក្សានូវធុតង្គ ។

- កាយគតាសតិ គឺបុគ្គលគប្បីចម្រើនឱ្យបានម៉តចត់ព្រោះបានបុណ្យ ច្រើនបានអានិសង្សច្រើន ។

បុគ្គលចម្រើនកាយគតាសតិ គឺបុគ្គលចម្រើនអាការៈ៣២ហ្នឹងឯង ។

- បុគ្គលចង់ស្គាល់រូបខន្ធពិតត្រូវចម្រើនកាយគតាសតិ ។

- បុគ្គលត្រូវចម្រើនកាយឱ្យឃើញត្រឹមតែកាយប៉ុណ្ណោះ ឃើញត្រឹម តែគំនរ អាការ ៣២ឱ្យដូចជាទៃដែលដាក់ពូជគ្រប់យ៉ាងពេញ ។

- ពេលណាបុគ្គលឃើញកាយមិនស្អាតក៏ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ ស្ងប់ល្អ ។

- អសុភ៍១០ បុគ្គលគប្បីចម្រើនឱ្យឃើញច្បាស់ក្នុងចិត្តបានបុណ្យ ច្រើន បានអានិសង្សច្រើន ។

- កាលបើបុគ្គលឃើញរូបកាយមិនស្អាតធ្វើឱ្យចិត្តប្រាសចាកតម្រេក ។

- កសិណបុគ្គលគប្បីចម្រើនឱ្យច្រើន ព្រោះកសិណផ្តល់នូវពន្លឺឱ្យភ្លឺស្វាង ។

- ពេលណាពន្លឺកើតឡើង ពេលនោះងងឹតក៏បាត់ទៅ ។

ក្នុងពេលណាបុគ្គលចម្រើនកាយគតាសតិ ឬ អសុភមើលមិនឃើញ ឬ ឃើញតែមិនច្បាស់ ក្នុងពេលនោះបុគ្គលគប្បីចម្រើនសន្សំនូវពន្លឺកសិណ ។

- ពន្លឺកសិណកម្ចាត់បង់នូវភាពងងឹតព្រោះហេតុណា, ហេតុនោះ
កសិណ បុគ្គលគប្បីចម្រើន ។

- កាយគតាសតិក្តី អសុភ័ក្តិ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចត្រឹម
បឋមជ្ឈាន ។ កសិណមានអានុភាពឱ្យសម្រេចដល់ឈានទី ៤ ជាចតុក្ក
ន័យ, ឈានទី ៥ ជាបញ្ចកន័យ តែយោគីចម្រើនយកត្រឹមបឋមជ្ឈាន ។

(មានក្នុងសៀវភៅមធ្យមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ក្នុងបធម្មបទវិបស្សនា

សិក្សានៅឆ្នាំទី ២

- ព្រហ្មវិហារ ៣ ព្រះយោគីគប្បីចម្រើនឱ្យច្រើនបានបុណ្យច្រើន
បានអានិសង្សច្រើន ។

- ចម្រើន មេត្តា អស់ ព្យាបាទ

- ចម្រើន ករុណា អស់ បៀតបៀន

- ចម្រើន មុទិតា អស់ អវតិ

- កិលេសទាំងនេះជាក្រុមទោស

- កាលកិលេសទាំងនេះស្អប់ បានចិត្តសមាធិ

- ព្រហ្មវិហារ ៣ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចដល់ឈានទី ៤ ជាបញ្ចកន័យ ឬ ឈានទី ៣ ជា ចតុក្កន័យ តែមធ្យមវិបស្សនាសិក្សា ត្រឹមតែបឋមជ្ឈាន ។

- កសិណ ១០ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចដល់ឈានទី ៥ ជាបញ្ចកន័យឬឈានទី៤ជាចតុក្កន័យ តែមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាត្រឹមបឋមជ្ឈាន ។

- កសិណ ១០ ព្រះយោគីតប្បិចច្រើនឱ្យច្រើនព្រោះកសិណ១០ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ នឹងអាចឱ្យសម្រេចនូវពន្លឺដ៏ល្អសម្រាប់ ឆ្លុះបញ្ចាំងឃើញអ្វីក្នុងទីងងឹតឬក្នុងទីកំបាំង ។

- អានាបាណស្សតិព្រះយោគីតប្បិចច្រើនឱ្យច្រើន ព្រោះបានបុណ្យ ច្រើនបានអានិសង្សច្រើន ។

- អានាបាណស្សតិ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចដល់ឈានទី ៥ ជាបញ្ចកន័យ ឬ ឈានទី៤ជាចតុក្កន័យ តែមធ្យមវិបស្សនាសិក្សាត្រឹម ឈានទី ១ ។

- បឋមជ្ឈានដែលកើតអំពីចម្រើនកម្មដ្ឋានចំនួន ២៥ នឹងជាហេតុ ឱ្យសម្រេចនូវវិសុទ្ធិ២គឺ សីលវិសុទ្ធិ១ ចិត្តវិសុទ្ធិ ១

- វិសុទ្ធិ២ នេះជាបួសគល់របស់វិបស្សនាក្នុងមធ្យមវិបស្សនានេះ ។
(មានក្នុងសៀវភៅមធ្យមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ក្នុងបឋមវិបស្សនា
សិក្សារូបនៃឆ្នាំទី ៣

- ទ្វារ៦ មានចក្ខុទ្វារជាដើម ។
- អារម្មណ៍ ៦ មាន រូបារម្មណ៍ជាដើម ។
- រូប ២៨ មានមហាក្ខត្រូប ៤ និងឧបាទាយរូប ២៤
- សិក្សារូប ២៨ នេះក្នុងមធ្យមវិបស្សនា គឺសិក្សារូប ១៩ ដែលកើតតាមមនោទ្វារ ដែលជាធម្មារម្មណ៍បន្ថែមពីរូប ៩ ដែលសិក្សាក្នុងបឋមវិបស្សនារួចហើយ ។
- នាម ៥ មានផស្សៈជាដើម ។
- កាលបើព្រះយោគីកំណត់ដឹងនូវរូបធម៌បានជាក់ប្រាកដហើយបន្ទាប់មកត្រូវកំណត់ដឹងនូវអរូបធម៌ដែលជាអ្នកកំណត់ដឹងនូវរូបនោះថាជានាមធម៌ម្តង,

- កាលបើព្រះយោគីកំណត់ដឹងនូវអរូបធម៌ កំណត់ស្គាល់ច្បាស់ថា ជានាមធម៌ហើយ បន្ទាប់មកត្រូវកំណត់នូវរូបនាម, នាមរូប ជាគូៗនឹងគ្នា តែម្តងឱ្យជាក់ច្បាស់ ។

- កាលបើព្រះយោគីសិក្សាស្គាល់ច្បាស់នូវនាមនិងរូបហើយបន្ទាប់ មកត្រូវសិក្សាអំពីហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូបបន្ត ។

កាលបើព្រះយោគីស្គាល់ច្បាស់នូវនាមរូបនិងហេតុបច្ច័យរបស់នាម រូបជាក់ប្រាកដហើយ សម្មាទិដ្ឋិក៏កើតឡើង ។

(មានក្នុងសៀវភៅមធ្យមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ក្នុងបឋមបិដកសម្បទា

សិក្សានៅឆ្នាំទី ៤

- លក្ខណៈ៣ គឺអនិច្ចលក្ខណៈ១ ទុក្ខលក្ខណៈ១ អនត្តលក្ខណៈ១

- កាលបើប្រាជ្ញាឃើញនូវអនិច្ចហើយ មុខជាប្រាជ្ញានឹងឃើញនូវ ទុក្ខដោយពិត

- កាលបើប្រាជ្ញាបានឃើញនូវទុក្ខហើយ ប្រាជ្ញាក៏នឹងឃើញនូវអនត្តាធម៌ថែមទៀតដោយពិត ។
- កាលបើប្រាជ្ញាបានឃើញនូវលក្ខណៈ៣ហើយ ប្រាជ្ញាក៏នឹងឃើញច្បាស់នូវធម៌កើត និងធម៌រលត់ដោយពិតប្រាកដ ។
- កាលបើប្រាជ្ញាបានឃើញច្បាស់នូវធម៌កើត និង ធម៌រលត់ហើយ ប្រាជ្ញាក៏នឹងឈាងចុះ ឃើញច្បាស់ ពាល់ត្រូវនូវវិបស្សនាញាណ៩ដោយពិតប្រាកដ ។

(មានក្នុងសៀវភៅមធ្យមវិបស្សនា)

៣. ឧត្តមវិបស្សនា

ឧត្តមវិបស្សនាសិក្សារយៈពេល ៥ ឆ្នាំ

ឆ្នាំទី ១

- សីល ១០
- សីល ៤
- កម្មបថ ២០

- កម្មបថ ៨០
 - ធុតង្គ១៣
 - អាណាបាណស្សតិ
 - ព្រហ្មវិហារ ៤
 - កសិណ ១០
- } អប្បនាយាន ៤
- អរុប្ប ៤ អរូបជ្ឈាន ៤

ឆ្នាំទី ២

- ទស្សនសមាបត្តិ ៤
- បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ចាណ
- ចុត្តបបាតញ្ចាណ

ឆ្នាំទី ៣

អារម្មណីវិបស្សនាកម្មដ្ឋាន ៧៣ គឺ

ខន្ធ ៥, អាយតនៈ ១២, ធាតុ ១៨, ឥន្ទ្រិយ ២២, សច្ចៈ ៤

បដិច្ចសមុប្បាទ ១២

ឆ្នាំទី ៤

- នាមរូប និង អាការ ៥៥
- ហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូប

ឆ្លវង្គី ៥

- ព្រះត្រៃលក្ខណ៍
- ឧទយព្វយញ្ញាណ (ធម៌កើត-ធម៌រលត់)
- វិបស្សនាញាណ ៩
- មហាវិបស្សនា ១៨
- លោកុត្តរធម៌ ៩

សេចក្តីពន្យល់ខ្ពង្ពស់វិបស្សនា

សិក្សារក្ខត្តឆ្លវង្គី ១

- សីល ជា កំពូល ជាក្បាលនៃកុសលទាំងអស់ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។
- កុសលដទៃមានកុសលថ្នាក់សមាធិក្តី កុសលថ្នាក់វិបស្សនាក្តី កើតឡើងនឹងមានជីវិតរស់នៅទៅបាន អាស្រ័យសីល ។
- ធុតង្គ ១៣ សម្រាប់ជម្រះសីលឱ្យបរិសុទ្ធ ។

- អានាបាណស្សតិ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចបានឈានចំនួន ៤ ឬ
ចំនួន ៥ ។

- ព្រហ្មវិហារ ៣ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចបានឈានចំនួន ៣ ឬ
ចំនួន ៤ ។

- ឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចឈានទី ៤ ឬទី ៥
តែម្តង ។

- មុនចម្រើនឧបេក្ខាព្រហ្មវិហារត្រូវចម្រើនព្រហ្មវិហារ ៣
ឱ្យបានសម្រេចឈានទី៣ ឬទី ៤ សិន ។

- កសិណ ១០ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចបានឈានចំនួន ៤ ឬ
ចំនួន ៥ ។

- ឈានចំនួន ៤ ជា ចតុក្កន័យ

- ឈានចំនួន ៥ ជា បញ្ចកន័យ ។

- បឋមជ្ឈាន មានអង្គ ៥

- ទុតិយជ្ឈាន មានអង្គ ៣ ឬ ៤

តតិយជ្ឈាន មានអង្គ ២ ឬ ៣

ចតុត្ថជ្ឈាន មានអង្គ ២

បញ្ចមជ្ឈាន មានអង្គ ២

អរុប្ប ៤ មានអានុភាពឱ្យសម្រេចអរូបជ្ឈាន ៤ តាមលំដាប់ ។

- សមាបត្តិ ៨ គឺ ឈាន ៨ នោះ
- សមាបត្តិ៨ គឺ រូបសមាបត្តិ៤ និង អរូបសមាបត្តិ៤ ។
- សមាបត្តិ ៨ កើតឡើងនាំឱ្យបានវិសុទ្ធិ២គឺ សីលវិសុទ្ធិ ១

ចិត្តវិសុទ្ធិ ១

- វិសុទ្ធិ ២ នេះជាបួសគល់របស់វិបស្សនា (បញ្ញា) ។

(មានក្នុងសៀវភៅឧត្តមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ខ្ពស់បរិបស្សនា

សិក្សាភ្នំឆ្នាំង ២

- ទស្សនសមាបត្តិ ៤ គឺ

១. បានឃើញអាការៈ៣២ប្រកបដោយបដិកូលភាព ។

២. បានឃើញអាការៈ៣២ប្រកបដោយបដិកូលភាព ហើយបាន

ឃើញពណ៌សម្បុរអាការៈថែមទៀត ។

៣. បានឃើញអាការៈ៣២ប្រកបដោយបដិកូលភាព ហើយបាន ឃើញពណ៌សម្បុរ អាការ ហើយបានឃើញបានដឹងនូវវិញ្ញាណសោតរបស់ បុរសតាំងនៅក្នុងលោកទាំង២ គឺលោកនេះ១ បរលោក១ ថែមទៀត ។

៤. បានឃើញអាការៈ៣២ប្រកបដោយបដិកូលភាពហើយបាន ឃើញពណ៌សម្បុរ អាការ ហើយបានឃើញបានដឹងវិញ្ញាណសោតរបស់ បុរសដែលមិនតាំងនៅក្នុងលោកទាំង២ ថែមទៀត ។

- ការសិក្សាទស្សនសមាបត្តិ ៤ ចេះប្រាកដនាំឱ្យបានស្គាល់រូប បច្ចុប្បន្នក្នុង ក្រៅ ល្អ អាក្រក់ ល្អិត គ្រោតគ្រាត ជិត ឆ្ងាយ ពិតប្រាកដ ។

- ការសិក្សាបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណនាំឱ្យស្គាល់រូប អតីត ប្រាកដ ។

- ការសិក្សាចុតូបបាតញ្ញាណ នាំឱ្យស្គាល់រូបខាងក្រៅ ល្អ អាក្រក់ ល្អិត គ្រោតគ្រាត ជិត ឆ្ងាយ ពិតប្រាកដ ។

(មានក្នុងសៀវភៅឧត្តមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ខ្ពស់បរិបស្សនា

សិក្សាភ្នំឆ្នាំទី ៣

- អារម្មណ៍របស់វិបស្សនាមាន ៧៣ គឺ
- ខន្ធ ៥ មានរូបក្នុងដំបូង
- អាយតនៈ ១២ មាន ចក្ខុយតនៈជាដើម
- ធាតុ ១៨ មាន ចក្ខុធាតុដើម
- តន្ត្រីយ ២២ មាន ចក្ខុតន្ត្រីយជាដើម
- សច្ចៈ ៤ មាន ទុក្ខសច្ចៈជាដើម
- បដិច្ចសមុប្បាទ ១២ មាន អវិជ្ជាជាដើម ។
- អារម្មណ៍របស់វិបស្សនានេះ បើពោលខ្លីចុះមានត្រឹម ២ គឺ នាមរូប, អារម្មណ៍របស់វិបស្សនា បើពោលឱ្យខ្លីថែមទៀតមានត្រឹមតែ មួយគឺ សង្ខារធម៌ ។

-ព្រះយោគីស្គាល់អារម្មណ៍របស់វិបស្សនាពិតប្រាកដទើបនឹងអាច ចម្រើនវិបស្សនាបាន, ដូច្នេះមុននឹងចម្រើនវិបស្សនាត្រូវសិក្សាឱ្យចងចាំ យល់ចូលចិត្តឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអារម្មណ៍របស់វិបស្សនាសិនសឹមចម្រើន ។

(មានក្នុងសៀវភៅឧត្តមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ឧត្តមវិបស្សនា
សិក្សាភ្នំឆ្នាំទី ៤

-នាម មានរូបជាអារម្មណ៍ទើបកើតឡើងបាន រូបជាអារម្មណ៍
របស់នាម ។

- នាមរូបជាអារម្មណ៍របស់បញ្ញា ។

- ព្រះយោគីត្រូវសិក្សានាមរូបនេះតាមទ្វារទាំង ៦ មានចក្ខុទ្វារ
ជាដើម ។

- អាការ ៥៥ នោះគឺ

រូបមាន ១១, វេទនាមាន ១១, សញ្ញាមាន ១១, សង្ខារមាន
១១, វិញ្ញាណមាន ១១ ។

អាការៈ ១១ នោះគឺ អតីត ១ បច្ចុប្បន្ន ១ អនាគត ១ ក្នុង ១
ក្រៅ ១ គ្រោតគ្រាត១ ល្អិត ១ ថោកទាប១ ថ្លៃថ្នាំ ១ ឆ្ងាយ ១ ជិត ១ ។

- នាមរូបកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុបច្ច័យ, ហេតុបច្ច័យ
រលត់ នាមរូបក៏រលត់ ។

- កាលព្រះយោគីសិក្សាស្តាប់ច្បាស់នូវនាមរូប និង ហេតុបច្ច័យ
របស់នាមរូបក្នុងកាលណា ប្រាជ្ញាជាសម្មាទិដ្ឋិក្នុងឧត្តមវិបស្សនាក៏កើត
ឡើងក្នុងកាលនោះ ។

(មានក្នុងសៀវភៅឧត្តមវិបស្សនា)

សេចក្តីពន្យល់ខ្ពស់បរិបស្សនា

សិក្សាក្នុងឆ្នាំទី ៥

- ការសិក្សាបានឃើញច្បាស់នូវព្រះត្រៃលក្ខណ៍ ជាហេតុនាំឱ្យស្គាល់ធម៌កើត និងធម៌រលត់ ។
- ការសិក្សាបានឃើញច្បាស់នូវធម៌កើត ធម៌រលត់នាំឱ្យបានសម្រេចនូវឧទយព្វយានុបស្សនាញាណ, បន្ទាប់ពីបានសម្រេចឧទយព្វយានុបស្សនាញាណមក ព្រះយោគីគប្បីសិក្សាឱ្យឃើញច្បាស់នូវភ្នំនុបស្សនាញាណ ។
- កាលបើព្រះយោគីបានពិចារណារឿយៗឃើញច្បាស់ថា សង្ខារបែកធ្លាយហូរជាប់មិនដាច់ក៏ជាបច្ច័យឱ្យសម្រេចនូវវិបស្សនាញាណ ៧ ទៀត ។
- កាលបើព្រះយោគីបានសម្រេចនូវវិបស្សនាញាណ ៩ ក៏ឈ្មោះថាបានសម្រេចនូវមហាវិបស្សនា ១៨ ផង ។
- កាលបើវិបស្សនាញាណព្រះយោគីបានសន្សំឱ្យច្រើនរឿយៗទៅក៏ជាបច្ច័យឱ្យប្រាជ្ញាឃើញច្បាស់នូវអរិយសច្ច៍ ៤ ។
- កាលបើប្រាជ្ញាបានចាក់ផ្ចុះស្គាល់ច្បាស់នូវអរិយសច្ចៈ ៤ ហើយព្រះយោគីនឹងបានលុះក្នុងមគ្គ ។

- កាលបើសោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណកើតឡើងហើយ សោតាបត្តិ
ផលញ្ញាណ ក៏កើតឡើងតាមលំដាប់គ្នា ។

- កាលបើសកិទាតាមិមគ្គញ្ញាណកើតឡើងហើយ សកិទាតាមិផល
ញ្ញាណក៏កើតឡើងតាមលំដាប់គ្នា ។

- កាលបើអនាតាមិមគ្គញ្ញាណកើតឡើងហើយ អនាតាមិផល-
ញ្ញាណ ក៏កើតឡើងតាមលំដាប់គ្នា ។

- កាលបើអរហត្តមគ្គញ្ញាណកើតឡើងហើយ អរហត្តផលញ្ញាណ
ក៏កើតឡើងតាមលំដាប់គ្នា ។

- កាលបើព្រះយោគីបានសម្រេចឧបាទិសេសនិព្វានធាតុហើយ
កាលអស់ព្រះជន្មាយុនឹងបានសម្រេចអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុថែមទៀត ។

(មានក្នុងសៀវភៅឧត្តមវិបស្សនា)

II. ចរិយាសម្បត្តិ នៅក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកព្រះភគវន្តទ្រង់សម្តែង នូវព្រះធម៌សម្រាប់ភិក្ខុអ្នកដឹកនាំ (ធម្មាចារ្យ) ឱ្យប្រព្រឹត្តគោរពប្រតិបត្តិ ជាច្រើន តែក្នុងសៀវភៅគរុកោសល្យនេះខ្ញុំសូមលើកយកព្រះធម៌ខ្លះៗ ដែលទាក់ទងពីចរិយាសម្បត្តិមកពោលទុកសម្រាប់ជាគ្រឿងជួយគំនិត ដល់ធម្មាចារ្យទាំងឡាយក្នុងការប្រព្រឹត្តសម្រាប់ខ្លួន និងដឹកនាំមហាជន ទូទៅ ដើម្បីនឹងជួយញ៉ាំងព្រះសទ្ធម្មរបស់ព្រះបរមសាស្តាចារ្យឱ្យប្រព្រឹត្ត ទៅដោយប្រពៃគ្រប់៥០០០ព្រះវស្សា ។

ការប្រព្រឹត្តចែកចេញជា៣ផ្នែកគឺ

- ១- ការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់ខ្លួន
- ២- ការប្រព្រឹត្តដែលជាប់ទាក់ទងអាស្រ័យនៅជាមួយជនដទៃ
- ៣- ការប្រព្រឹត្តក្នុងការដឹកនាំជនដទៃ

១ - ការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់ខ្លួន

- ព្រះធម្មាចារ្យទាំងឡាយ មុនឬកំពុងដឹកនាំជនដទៃត្រូវគ្រប់គ្រង ខ្លួនឱ្យបានល្អប្រពៃ ទើបការដឹកនាំនោះផុតចាកពាក្យនិន្ទារបស់ជនដទៃ ។

- ក្នុងប្រការនេះ សូមលើកយកនូវព្រះធម៌ខ្លះៗដែលមានក្នុង
(គម្ពីរព្រះត្រៃបិដក) មកពោលទុកដូចតទៅនេះ :

ក- ប្រយោជន៍ព្រះវិន័យ១០យ៉ាងជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យមានស្មារតី
ស្រាវជ្រាវព្រះវិន័យ ។

ខ- ទសធម្មបាល១០យ៉ាងជួយធម្មាចារ្យឱ្យមានសតិជានិច្ចក្នុងការ
តាំងព្យាយាមបដិបត្តិ ហាក់ដូចជាព្រះសាស្ត្រាចារ្យនៅជិតខ្លួនជា ប្រក្រតី ។

គ- ចរិយា១៥ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យមានការបង្កើននូវការប្រតិបត្តិ
យ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីសាងបានមីក្នុងការស្វែងរកព្រះនិព្វាន ។

ឃ- អដ្ឋនាគរសូត្រដែលពោលអំពីផ្លូវទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ១១យ៉ាង
ជួយព្រះធម្មាចារ្យដើម្បីឱ្យស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
ជៀសវាងនូវភាពរង្វេងភាន់ច្រឡំក្នុងផ្លូវប្រតិបត្តិ ។

ង- ធម៌ដែលនាំឱ្យសព្វហ្មតារីស្រឡាញ់គោរពរាប់អានបូជា៥ យ៉ាង
ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យមានព្យាយាមប្រតិបត្តិធម៌ប្រឹងប្រែង ស្រាវជ្រាវ
រៀនសូត្រឱ្យបានទៅជាពហូសូត្រ

ក- ប្រយោជន៍វិនិច្ឆ័យ

ព្រមរមសាស្ត្រាទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទដល់សាវ័កទាំងឡាយ ព្រោះ
អាស្រ័យប្រយោជន៍១០យ៉ាងគឺ

១. សឡសុដ្ឋកាយ ដើម្បីសេចក្តីល្អដល់សង្ឃ ។
២. សឡដាសុកាយ ដើម្បីការទៅសប្បាយដល់សង្ឃ ។
៣. ទុប្បន្នំ បុគ្គលានំ និគ្គហាយ ដើម្បីសង្កត់សង្កិននូវពួក
បុគ្គលទ្រុស្តសីល ។
៤. វេសលានំ ភិក្ខុនំ ដាសុវិហារាយ ដើម្បីកិរិយានៅជា
សុខស្រួល ដល់ពួកភិក្ខុអ្នកមានសីលជាទីស្រឡាញ់ ។
៥. ទិដ្ឋធម្មិកានំ អាសវានំ សំវរាយ ដើម្បីរារាំងអាសវធម៌
ទាំងឡាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។
៦. សឡទាយិកានំ អាសវានំ បដិឃាកាយ ដើម្បីកម្ចាត់
បង់អាសវធម៌ទាំងឡាយក្នុងបរលោក ។
៧. វេសសន្នានំ បសាទាយ ដើម្បីញាំងពួកជនដែលមិនទាន់
ជ្រះថ្លា ឱ្យជ្រះថ្លា ។

៨. បសន្នានំ ភិយ្យភាវាយ ដើម្បីញ៉ាំងពួកជនដែលជ្រះថ្លា
ហើយឱ្យរឹងរឹតតែជ្រះថ្លា ។

៩. សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា ដើម្បីឱ្យព្រះសទ្ធម្មតម្កល់នៅមាំ ។

១០. វិនយានុគ្គហាយ ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រះវិន័យ ។

ខ- ទសប្បសុត្តបាវ បាលីទសប្បសុត្រ

១. វេទណ្ណយម្ហិ វង្ស្យបគតោ អាត្មាអញ្ចមានភេទផ្សេងពី
គ្រហស្ថ ។

២. បរម្មជិត្តា មេឌីវិកា ការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់អាត្មាអញ្ច
ជាប់ដោយសារអ្នកដទៃ ។

៣. វេញ្ញាមេវាកម្សា ករណីយោ អាត្មាអញ្ចត្រូវធ្វើ
អាកប្បកិរិយា គឺអំពើដោយកាយ និងវាចាផ្សេងដទៃប្លែកពីគ្រហស្ថ ។

៤. កម្មិនុខោ វត្តាសីលតោ ន ខុបវទតិ ចិត្តរបស់អាត្មា
អញ្ចមិនពិន័យខ្លួនឯង ព្រោះសីល (មិនបរិបូណ៌) ទេឬ ?

៥. កម្ចីនុខាមំ អនុវិច្ឆិកា សព្វហ្មចារី សីលកោ ន
ឧបវណ្ណិ ពួកសព្វហ្មចារីជាអ្នកប្រាជ្ញពិចារណាហើយ មិនពិន័យ
អាត្មាអញ ព្រោះសីល (មិនបរិបូណ៌) ទេឬ ?

៦. សព្វហិមេ មិយេហិ មនារមហិ នានាការោ
វិនាការោ អាត្មាអញគង់តែប្រាត់ប្រាសនិរាសចាកសត្វនិងសង្ខារជាទី
ស្រឡាញ់ពេញចិត្តទាំងអស់ពុំខាន ។

៧. កម្មស្សកោម្មិ កម្មនាយាទោ កម្មយោនិ
កម្មពន្ធិ កម្មប្បនិសរណោ យំ កម្មំ កមិស្សាមិ
កល្យាណំ វាបាបតំ វា កស្សនាយាទោ កមិស្សាមិ
អាត្មាអញមានកម្មជារបស់ខ្លួន មានកម្មជាអ្នកឱ្យផល មានកម្មជាកំណើត
មានកម្មជាដៅពង្ស មានកម្មជាទីពំនាក់អាស្រ័យ អាត្មាអញធ្វើនូវកម្ម
ណាជាកម្មល្អក្តី អាក្រក់ក្តី អាត្មាអញនឹងត្រូវជាអ្នកទទួលនូវផលនៃកម្ម
នោះពុំខាន ។

៨. កថម្មកស្សមេ ក្តិក្ខិវា វិគិបក្តិ យប់និងថ្ងៃ
កន្លងទៅ អាត្មាអញបានធ្វើអ្វីខ្លះ?

៥. វិច្ឆន្ទខោរោ ភ្នំព្រួញកាវេ អនិរមាមិ អាត្មាអញ

ត្រេកអរក្នុងផ្ទះស្ងាត់ឬទេ?

១០. **អត្ថិន្ទខោរោមេ ឧត្តរិមន្ទស្ស្យចម្ពោ អរលមរិយ-**
ព្រួញលនស្ស្យនិសេសោ អនិគតោ អាត្មាអញមានឧត្តរ
មនុស្សធម៌ដែរឬទេ? អាត្មាអញបានលុះគុណវិសេសដ៏ប្រសើរជាធម៌អាច
កម្ចាត់បង់នូវកិលេសដែរឬទេ? បើពួកសព្វហ្មធារិស្តរក្នុងបច្ច័មកាល
អាត្មាអញឯងនឹងមិនអៀនខ្មាសទេឬ? ។

គ. ចរណៈ ១៥ យ៉ាង

ចរណៈទាំង ១៥យ៉ាង ចែកចេញជាពួកគឺ សីលជាពួកទី១ សទ្ធម្ម
ជាពួកទី២ ឈានជាពួកទី៣ ។

ពួកទី ១ សីលគឺ

១- **សីលសំរិទ្ធ**: សង្រួមកាយវាចាតាមសិក្ខាបទនៃសីល ។

២- **ស្ស្រិយសំរិទ្ធ**: សង្រួមតន្ត្រិយទាំង៦ ។

៣- **តោជនេមតព្រួញ** សេចក្តីដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។

៤- **ជានិយានន្ទយោគ** ប្រកបរឿយៗក្នុងការភ្ញាក់រលឹក ។

ពួកទី ២ សទ្ធម្ព័យ៉ាងគី

- ១- សទ្ធា : ការជឿហេតុផលដែលគួរជឿ ។
- ២- ហិរិ : សេចក្តីខ្មាសបាប ។
- ៣- ឱត្តប្ប្ប : សេចក្តីតក់ស្លុតខ្លាចបាប ។
- ៤- ពាហ្វសច្ចៈ : ភាពជាអ្នករៀនសូត្រច្រើន ។
- ៥- វិរិយៈ : សេចក្តីប្រឹងប្រែង ។
- ៦- សតិ : សេចក្តីរលឹកចាំបាន ។
- ៧- មញ្ញ្ញៈ : ការដឹងទូទៅ ។

ពួកទី ៣ រូបជ្ឈាន ៤ គឺ

- ១- បឋមជ្ឈាន : ឈានទី១ ប្រកបដោយអង្គ ៥ គឺ
វិភង្គៈ, វិចារៈ, វិភិ, ស្វ័, ឯតក្កតា ។
- ២- ទុតិយជ្ឈាន : ឈានទី២ ប្រកបដោយអង្គ៣គឺ វិភិ,
ស្វ័, ឯតក្កតា ។
- ៣- តតិយជ្ឈាន : ឈានទី៣ ប្រកបដោយអង្គ២គឺ
ស្វ័, ឯតក្កតា ។

៤- ចតុត្ថជ្ឈាន : ឈានទី៤ ប្រកបដោយអង្គ២គឺ សុខៈ

ឯកគ្គតា, ឱបេត្វា ។

សេចក្តីពន្យល់

ព្រះធម៌១ សីល

១- សីលសំរេ: សង្គមកាយវាចាតាមសិក្ខាបទនៃសីល

- បើភិក្ខុសង្គមតាមសិក្ខាបទមានក្នុងបាតិមោក្ខនិងក្រៅបាតិមោក្ខ ។

សិក្ខាបទមានក្នុងបាតិមោក្ខមាន២២៧ មានបារាជិក៤ជាដើម

(មានក្នុងសៀវភៅចតុប្បវិសុទ្ធិសីល) និងសិក្ខាបទខាងក្រៅបាតិមោក្ខ

បានដល់សិក្ខាបទដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តប្រកបដោយអារត្តិ

ទុល្លម្ម១ ទុត្តជ១ ទុត្តាសិក១ ។

- បើសាមណេរ ត្រូវសង្គមតាមសិក្ខាបទ ១០ ហើយកុំឱ្យមាន
កំហុសក្នុងទណ្ឌកម្ម ១០ នាសន្ត ១០ លោកវជ្ជសិក្ខាបទ ៤៩ និងសិក្សា
ប្រតិបត្តិតាមសេក្ខិយវត្ថុ ៧៥ ។

- បើគ្រហស្ថត្រូវសង្គមកាយវាចាឱ្យប្រពៃតាមសិក្ខាបទ ៥ ឬ ៨
ឬក៏១០ដែលខ្លួនបានសមាទានហើយ, ហើយត្រូវរៀបរយកុំប្រព្រឹត្តនូវ

អកុសលកម្មបថ ១០ ឬ ៤០ ត្រូវសមាទានសិក្សារក្សាតែខាងកុសល
កម្មបថ ១០ ឬ ៤០ តែម្យ៉ាង ។

២- ឥន្ទ្រិយសំនេរៈ សង្រួមឥន្ទ្រិយទាំង ៦

ត្រូវសង្រួមឥន្ទ្រិយ ៦ មានចក្ខុន្ទ្រិយជាដើមមិនឱ្យអកុសលធម៌មាន
រាគៈជាដើមគ្របសង្កត់ចិត្តបាន (មានក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា) ។

៣- តោជទេមត្តញ្ញុតា : សេចក្តីដឹងប្រមាណក្នុងភោជន
ក្នុងទីនេះសំដៅយកស្គាល់ប្រមាណក្នុងហេតុ ៥ យ៉ាងគឺ

- ក. ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការស្វែងរកភោជន ។
- ខ. ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទទួលនូវភោជន ។
- គ. ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការចែករំលែកភោជន ។
- ឃ. ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការបរិភោគនូវភោជន ។
- ង. ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទុកដាក់ភោជន ។

ក- ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការស្វែងរកភោជន

ភោជនជាអាហារសម្រាប់ចិញ្ចឹមមនុស្សសត្វគ្រប់រូប ។

ភោជនខ្លះបានមកមិនប្រកបដោយធម៌ ដូចជាភិក្ខុនិមន្តបិណ្ឌបាតក្នុងទី

មិនគួរ មានក្នុងទីផ្សារដែលមហាជនកំពុងជួបជុំគ្នាកស៊ីលក់ទិញច្របូក ច្របល់ ឬបានមកដោយការធ្វើគ្រួហ្មស្រោចទឹក ចងខ្សែ ចងខ្មោច ធ្វើពលិកម្មផ្សេងៗជាដើម ដែលទំនាស់ដល់ធម្មវិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដូច្នោះត្រូវរៀបចំការស្វែងរកភោជនណាដែលមិនប្រកបដោយធម៌សមាទាន តែការស្វែងរកនូវភោជនណាដែលប្រកបដោយធម៌តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។

ខ- ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទទួលនូវភោជន

ត្រូវទទួលភោជនណាដែលគួរត្រូវតាមធម្មវិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

- ភោជនមិនគួរដែលទំនាស់នឹងវិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដូចភិក្ខុ ទទួលកាន់យកដោយដៃនូវត្រីស្រស់ សាច់ឆៅ, ទទួលគណភោជនដោយ គ្មានសម័យជាដើម ។

គ- ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការចែករំលែកភោជន

ការចែករំលែកភោជនឱ្យជនដទៃខ្លះ ក៏មានទោសក្នុងវិន័យព្រះពុទ្ធ សាសនាដែរ ដូចតួយ៉ាងភិក្ខុឱ្យដុំបាយថ្មីថ្មោងដែលទាយកប្រគេនដោយ សទ្ធាជ្រះថ្លាដល់បុគ្គលដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ហាម ដើម្បីយកគាប់គួរអូស ទាញយកផលប្រយោជនពីបុគ្គលនោះសម្រាប់ខ្លួនដែលរាប់ចូលក្នុង អនេសនៈ ២១ ។

ដូច្នេះត្រូវសមាទានកាន់យកតែការចែករំលែកនូវភោជនណាដែល
គ្មានទោសហើយបានបុណ្យផង ដូចជាភិក្ខុដែលបានចង្កាន់បិណ្ឌបាតមក
ហើយចែករំលែកប្រគេនដល់ភិក្ខុផងគ្នាឆាន់ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅទ្រទ្រង់ធម្មវិន័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

យ- ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការបរិភោគនូវភោជន

- ត្រូវបរិភោគនូវភោជនណាដែលគ្មានទោសក្នុងវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា
- ភោជនដែលបរិភោគទៅមានទោស ដូចជាទឹកស្រវឹង ឬ ភោជន
ដែលភិក្ខុបានមកដោយឃើញ ឮ រង្ស៊ីសហើយឆាន់ ឬក៏សាច់ដែលទ្រង់
ហាមដល់ភិក្ខុមិនឱ្យឆាន់ មានសាច់ឆ្កែជាដើម ។

ង-ស្គាល់ប្រមាណក្នុងការទុកដាក់ភោជន

- ភោជនខ្លះមានដុំបាយជាដើម ភិក្ខុអាចទុកបាន ដោយដៃខ្លួនឯង
ត្រឹមថ្ងៃត្រង់ បើទុកឱ្យលើសកន្លងរាត្រីហើយយកមកឆាន់ក្តីឬក៏ភេសជ្ជៈ
ភិក្ខុអាចទុកដោយដៃខ្លួនឯងបានត្រឹម៧ថ្ងៃ បើលើសពី៧ថ្ងៃ យកមកឆាន់
ត្រូវមានកំហុសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដូច្នេះត្រូវសមាទានការទុកដាក់នូវ
ភោជនណាដែលគ្មានទោសក្នុងវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា ។

៤- ខាតវិធានុយោគ : ប្រកបរឿយៗក្នុងការភ្ញាក់រលឹក ។

យោគាវចរដែលត្រូវចម្រើនសមថវិបស្សនាកម្មដ្ឋាន ត្រូវតម្កល់សេចក្តី
ព្យាយាមឱ្យមាំ ដោយការតាំងទុក១ ដោយកាលប្រក្រតី ១

- ព្យាយាមប្រកបដោយការតាំងទុក គឺពេលរាត្រីលោកចែកជា៣
យ៉ាងគឺ ពីម៉ោង៦ល្ងាចដល់ម៉ោង ១០យប់ ហៅបឋមយាម, ពីម៉ោង១០
យប់ ដល់ម៉ោង ២យប់ ហៅមជ្ឈិមយាម ពីម៉ោង ២យប់ ដល់ម៉ោង
៦ព្រឹក ហៅបច្ឆិមយាម ។

- យោគាវចរក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានេះជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តី
ព្យាយាមរឿយៗ គឺក្នុងបឋមយាម គង់ អង្គុយ និងចង្រ្កមចម្រើនកម្មដ្ឋាន
ដល់ពេលចូលកាន់មជ្ឈិមយាមក៏សម្រាកផ្សៀងស្តាំ ជើងឆ្វេងត្រួតលើ
ជើងស្តាំប្រមូលចិត្តដាក់ទៅក្នុងទ្រូង តម្កល់ស្មារតីធ្វើទុកនូវឧដ្ឋានសញ្ញា
នឹងក្រោកឡើងវិញក្នុងបច្ឆិមយាម ហើយក៏សឹងទៅដល់ពេលបច្ឆិមយាម
ក៏ក្រោកឡើងពីដំណេក អង្គុយនិងចង្រ្កមចម្រើនកម្មដ្ឋានបន្តដល់ភ្លឺ ។

- ប្រកបព្យាយាមជាប្រក្រតី គឺព្រះយោគាវចរដែលចម្រើន
កម្មដ្ឋាន ត្រូវចម្រើនកម្មដ្ឋានគ្រប់ពេលវេលាក្នុងពេលថ្ងៃ-យប់ គ្រប់

ឥរិយាបថ គ្រប់ទ្វារអារម្មណ៍ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទក្រៅពីការតាំងទុក
ក្នុងការចម្រើនកម្មដ្ឋានដែលបានពោលហើយ ។

ព្យាគី ២ : សន្និប្ប

១- **សទ្ធា** ជំនឿ យ៉ាង មានកម្មសទ្ធាជាដើម

២- **ហិរិ** សេចក្តីខ្មាសបាប មានសេចក្តីប្រៀបធៀបថាស្ត្រីពេញ
ក្រមុំខ្លើមរអើមនិងសាកសពយ៉ាងណា វត្ថុមានតម្លៃប្រឡាក់នូវលាមក
បុគ្គលកាន់យកដោយដៃខ្លើមរអើមយ៉ាងណា បុគ្គលមានសេចក្តីខ្មាស
បាបឬខ្លើមបាបក៏យ៉ាងនោះ ។

៣- **ឱត្តប្បៈ** សេចក្តីតក់ស្លុតខ្លាចបាប ដុំដែកដែលដុតមានពណ៌
ក្រហមក្តៅ ជនមិនហ៊ានពាល់យ៉ាងណា បុគ្គលមានសេចក្តីស្អប់អំពើបាប
ក៏យ៉ាងនោះ ។

៤- **ពាហុសច្ច** ភាពជាអ្នករៀនសូត្រច្រើន ការចេះដឹងច្រើនជា
និស្ស័យនូវការប្រតិបត្តិត្រូវ ។ ដូច្នេះបុគ្គលគប្បីព្យាយាមស្រាវជ្រាវ រៀន
សូត្រ ស្តាប់ទន្ទេញ អានឱ្យបានច្រើនចំពោះពុទ្ធវិចនៈ ព្រោះព្រះបរិយត្តិ
ធម៌ជាប្លង់សម្រាប់បង្ហាញផ្លូវក្នុងការប្រតិបត្តិខុសនិងត្រូវ ។

៥- **វិរិយៈ** សេចក្តីប្រឹងប្រែង សំដៅយកបធាន៤យ៉ាង គឺ :

ក- **សំវរបធាន** សេចក្តីព្យាយាមសង្រួមមិនឱ្យបាបកើតឡើង
បានតាមទ្វារ ៦

ខ- **បហានបធាន** សេចក្តីព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌
ដែលកើតឡើងហើយ ។

គ- **ការវិនាបធាន** សេចក្តីព្យាយាមចម្រើននូវកុសលធម៌

ឃ- **អនុរក្ខនាបធាន** សេចក្តីព្យាយាមរក្សានូវកុសលធម៌ដែល
មានមកហើយ

៦- **សតិ** សេចក្តីរឭកបាន ។ បានដល់សតិប្បដ្ឋាន៤

ក- **កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន** តម្កល់សតិពិចារណា
រឿយៗនូវកាយក្នុងកាយឱ្យឃើញត្រឹមតែកាយប៉ុណ្ណោះ ។

ខ- **វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន** តម្កល់ស្មារតីពិចារណាឃើញ
រឿយៗ នូវវេទនាក្នុងវេទនា ឱ្យឃើញត្រឹមតែវេទនាប៉ុណ្ណោះ ។

គ- **ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន** តម្កល់ស្មារតីពិចារណាឃើញ
រឿយៗនូវចិត្តក្នុងចិត្តឱ្យឃើញត្រឹមតែចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។

ឃ- ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន តម្កល់ស្មារតីពិចារណាឃើញ
រឿយៗនូវធម៌ក្នុងធម៌ឱ្យឃើញត្រឹមតែធម៌ប៉ុណ្ណោះ ។

៧- បញ្ញា ការដឹងទូទៅ ដឹងការងារទូទៅក្នុងលោក ដែលគួរ
ធ្វើនិងមិនគួរធ្វើ និងដឹងនូវសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានគឺ

- ដឹងច្បាស់នូវនាមរូប
- ដឹងច្បាស់នូវហេតុបច្ច័យរបស់នាមរូប
- ដឹងច្បាស់នូវព្រះត្រៃលក្ខណ៍
- ដឹងច្បាស់នូវធម៌កើតរលត់
- ដឹងច្បាស់នូវមគ្គខុសនិងមគ្គត្រូវ
- ដឹងច្បាស់ក្នុងវិបស្សនាញាណ៩
- ដឹងច្បាស់នូវចតុរារិយសច្ច
- លុះក្នុងមគ្គនិងផល
- ឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន

ពួកទី ៣ : រូបដ្ឋាន៤

១- បឋមដ្ឋាន ឈានទី ១ លះបង់នូវនិវរណធម៌ ៥ មាន
កាមច្ចន្តៈជាដើម ។

២- ទុតិយដ្ឋាន ឈានទី ២ លះបង់នូវវិវតក្កៈនិងវិចារៈ ។

៣- តតិយដ្ឋាន ឈានទី ៣ លះបង់នូវបីតិ ។

៤- ចតុតដ្ឋាន ឈានទី៤ លះបង់នូវសុខៈ ។ ឈានទាំង៤

នេះមានសារៈសំខាន់ណាមួយ

- ទី១ សម្រាប់យោគាវចរ គង់នៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន
- ទី២ បានជាជើងទ្រក្នុងការព្យាបាលអភិញ្ញាឱ្យកើតឡើងបាន
- ទី៣ ជាបូសគល់របស់វិបស្សនា

(ដកចេញពីគម្ពីរសុត្តន្តបិដក)

ឃ- អដ្ឋនាគរសូត្រ

- សូមលើកយកសេចក្តីដែលមានក្នុងសូត្រនេះទាំងស្រុងដើម្បីទុក
ជាមាតិ និងចង្អុលប្រាប់នូវសេចក្តីពិតក្នុងការប្រតិបត្តិធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅ
កាន់ព្រះនិព្វានដូចតទៅ :

ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ

សម័យមួយព្រះអានន្តមានអាយុគង់នៅក្នុងវេឡូវត្រាមជិតក្រុង
វេសាលី ។ សម័យនោះឯងទសមគហបតីអ្នកក្រុងអង្គក បានទៅដល់ក្រុង
បាតលីបុត្រដោយកិច្ចការនីមួយ ។

គ្រានោះទសមគហបតីអ្នកក្រុងអង្គក ចូលទៅរកភិក្ខុមួយរូបដែល
នៅក្នុងកុក្កដារាម លុះចូលទៅដល់ហើយក៏ថ្វាយបង្គំភិក្ខុនោះហើយអង្គុយ
ក្នុងទិសមគួរ ។

លុះទសមគហបតី អ្នកក្រុងអង្គកអង្គុយក្នុងទិសមគួរហើយ បានសួរ
ភិក្ខុនោះយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះព្រះអានន្ត
មានអាយុគង់នៅក្នុងទីណា ព្រោះយើងខ្ញុំចង់ឃើញព្រះអានន្តនោះ ។
ភិក្ខុនោះប្រាប់ថា ម្ចាស់គហបតី ព្រះអានន្តមានអាយុនុះលោកគង់នៅក្នុង
វេឡូវត្រាម ជិតក្រុងវេសាលី ។ ទើបទសមគហបតី អ្នកក្រុងអង្គកៈត្រួត
ត្រាកិច្ចការដែលខ្លួនត្រូវធ្វើក្នុងក្រុងបាតលីបុត្រនោះរួចហើយ ក៏ចូលទៅ
រកព្រះអានន្តមានអាយុក្នុងវេឡូវត្រាមទៀបក្រុងវេសាលីនោះ លុះចូល
ទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះអានន្តមានអាយុហើយអង្គុយក្នុងទិសមគួរ ។

លុះទសមគហបតីអ្នកក្រុងអង្គកៈអង្គុយក្នុងទិសមគួរទើបទូលសួរ
ព្រះអានន្តមានអាយុដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអានន្តដ៏ចម្រើន ភិក្ខុជាអ្នកមិន

ប្រមាទ មានព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
និព្វាន ចិត្តដែលមិនទាន់រួចស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ក៏រួចស្រឡះបានផង
អាសវៈធម៌ទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏អស់រលីងទៅបានផង
ទាំងបានផលធម៌ក្សេមចាកយោគដ៏ប្រសើរដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ផង
ព្រោះធម៌ឯកណា ធម៌ឯកនោះព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គ
នោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ព្រះអង្គបានសម្ដែងហើយ តើមាន
ដែរឬ ។ ព្រះអានន្តត្ថេរតបថា ម្នាលគហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រមាទ
មានព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានចិត្ត
ទាំងឡាយដែលមិនទាន់រួចស្រឡះក៏រួចស្រឡះបានផង អាសវៈធម៌ទាំងឡាយ
ដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏អស់រលីងបានផងព្រោះធម៌ឯកណា ធម៌ឯកនោះ
ព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់
ព្រះអង្គបានសម្ដែងហើយ រមែងមានប្រាកដ ។ បពិត្រព្រះអានន្តដ៏ចម្រើន
ភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅ
កាន់ព្រះនិព្វាន ចិត្តដែលមិនទាន់រួចស្រឡះក៏រួចស្រឡះបានផង
អាសវៈធម៌ទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏អស់រលីងបានផង ទាំងបាន
ដល់ធម៌ក្សេម ចាកយោគៈដ៏ប្រសើរដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ផងព្រោះ

ធម៌ឯកណា ធម៌ឯកនោះ ព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ
ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ព្រះអង្គបានសម្តែងហើយតើដូចម្តេចខ្លះ ។

ម្នាលគហបតី ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះស្ងាត់ចាកកាមស្ងាត់ចាក
អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលកាន់បឋមជ្ឈានដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនិង
វិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីវិវេក ភិក្ខុនោះពិចារណាដឹង
ច្បាស់ដូច្នោះថា បឋមជ្ឈាននេះឯងអាត្មាអញបានតាក់តែងហើយបានបង្កើត
ហើយក៏បឋមជ្ឈានតិចតួចដែលអាត្មាអញបានតាក់តែងបានបង្កើតហើយ
នោះជាធម្មជាតិមិនទៀងតែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតាភិក្ខុនោះក៏បិតនៅក្នុង
ធម៌នោះហើយក៏ដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈបើមិនទាន់ដល់នូវការអស់
ទៅនៃអាសវៈទេ ក៏គង់នឹងទៅកើតជា ឧបបាតិកៈ ព្រោះការអស់ទៅនៃ
សំយោជនធម៌ទាំង៥ប្រការជាចំណែកខាងក្រោម ដោយសេចក្តីត្រេកអរ
ក្នុងធម៌នោះ នឹងសេចក្តីរីករាយក្នុង ធម៌នោះហើយនឹងបរិនិព្វានក្នុងសុទ្ធាវាស
នោះ មានសភាពមិនត្រឡប់មកអំពីព្រហ្មលោកនោះវិញឡើយ ម្នាល
គហបតី ភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស មានចិត្ត
បញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ចិត្តដែលមិនទាន់រួចស្រឡះក៏រួចស្រឡះបានផង
អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅក៏អស់រលីងបានផង ទាំងដល់នូវ

ធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគដ៏ប្រសើរដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ផង ព្រោះធម៌
ឯកណា នេះឯងជាធម៌ឯក ដែលព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
អង្គនោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ព្រះអង្គបានសម្តែងហើយ ។ ម្នាលគហបតីមួយ
ទៀតភិក្ខុព្រោះរម្មាបវិតក្កៈ និង វិចារៈ ។ល ។ ក៏ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន
ទើបភិក្ខុនោះពិចារណាដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា ទុតិយជ្ឈាននេះឯង អាត្មាអញ
បានតាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ ។ល ។ ទាំងដល់ធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគ
យោគៈដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលគហបតី មួយទៀតភិក្ខុព្រោះប្រាសចាកបីតិ
។ល ។ ចូលកាន់ តតិយជ្ឈាន ទើបភិក្ខុនោះពិចារណា ដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា
តតិយជ្ឈាន នេះឯង អាត្មាអញបានតាក់តែងបានបង្កើតហើយ ។ល ។
ទាំងដល់នូវធម៌ ដ៏ក្សេមក្សាយោគៈដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលគហបតីមួយទៀត
ព្រោះភិក្ខុលះបង់សុខផង ។ល ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ទើបភិក្ខុនោះពិចារណា
ដឹងច្បាស់ដូច្នោះថាចតុត្ថជ្ឈាននេះឯងអាត្មាអញបានតាក់តែងហើយបាន
បង្កើត ហើយ ។ល ។ ទាំងដល់នូវធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគដ៏ប្រសើរ ។

ម្នាលគហបតីមួយទៀត ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាផ្សាយទៅ
កាន់ទិសទី១ ទិសទី២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី៣ ក៏ដូចគ្នាទិសទី៤ ទាំងមានចិត្ត
ប្រកបដោយមេត្តាដ៏ធំទូលាយប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមាន

ព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់លោកទាំងអស់ ក្នុងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម
នឹងទិសទី១ ដោយយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងសត្វទាំងពួងក្នុងទិសទាំង
ពួងដោយប្រការដូច្នោះ ទើបភិក្ខុនោះពិចារណាដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា មេត្តា
ចេតោវិមុត្តិនេះឯង អាត្មាអញបានពាក់តែងហើយបានបង្កើតហើយ ប៉ុន្តែ
ធម្មជាតិតិចតួចណាដែលពាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ ធម្មជាតិ
ទាំងនោះជារបស់មិនទៀង តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ភិក្ខុនោះក៏ស្ថិត
នៅក្នុងធម៌នោះ ។ល ។ ទាំងដល់ធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគដ៏ប្រសើរ ។ ម្ចាស់
គហបតីមួយទៀតភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយករុណា ។ល ។ មានចិត្តប្រកប
ដោយមុទិតា...មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី១
ទិសទី២ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី៣ ក៏ដូចគ្នា ទិសទី៤ ក៏ដូចគ្នា ទាំងមានចិត្តប្រកប
ដោយឧបេក្ខាដ៏ធំទូលាយប្រមាណមិនបាន មិនមានព្យោរ មិនមានព្យាបាទ
ផ្សាយទៅកាន់លោកទាំងអស់ ក្នុងទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោមនិងទិស
ទាំងពួងដោយប្រការដូច្នោះ ទើបភិក្ខុនោះពិចារណាដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា
ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិនេះឯង អាត្មាបានពាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ
ធម្មជាតិតិចតួចណាដែលអាត្មាអញពាក់តែងបានបង្កើតហើយ ធម្មជាតិ

នោះឯងជារបស់មិនទៀង តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ភិក្ខុនោះក៏បិត
នៅក្នុងធម៌នោះ ។ល ។ ទាំងដល់ធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគៈដ៏ប្រសើរ ។

ម្ចាស់គហបតីមួយទៀតភិក្ខុ ព្រោះកន្លងនូវពួករូបសញ្ញាដោយ
អាការសព្វគ្រប់ រលត់នូវបដិយសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្ថសញ្ញា
ហើយក៏ចូលអាកាសានញ្ជាយតនសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថាអាកាស
មិនមានទីបំផុតដូច្នោះ ទើបភិក្ខុនោះពិចារណាដឹងច្បាស់ដូច្នោះថាអាកាស
ញ្ជាយតនសមាបត្តិនេះឯងអាត្មាអញបានតាក់តែងបានបង្កើតហើយ ប៉ុន្តែ
ធម្មជាតិចត្តចណាដែលតាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ ធម្មជាតិនោះ
ឯងជារបស់មិនទៀង តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ភិក្ខុនោះក៏បិតនៅក្នុង
ធម៌នោះ ។ល ។ ទាំងដល់នូវធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយោគៈដ៏ប្រសើរ ។ ម្ចាស់គហបតី
មួយទៀត ភិក្ខុកន្លងនូវអាកាសានញ្ជាយតនសមាបត្តិដោយអាការសព្វ
គ្រប់ហើយក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ជាយតនសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថាវិញ្ញាណ
មិនមានទីបំផុតដូច្នោះ ភិក្ខុនោះពិចារណាដឹងច្បាស់ដូច្នោះថាវិញ្ញាណញ្ជាយតន
សមាបត្តិនេះឯងអាត្មាអញបានតាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ ប៉ុន្តែ
ធម្មជាតិចត្តចណាដែលតាក់តែងហើយ បានបង្កើតហើយ ធម្មជាតិ

នោះឯងជារបស់មិនទៀងតែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ភិក្ខុនោះក៏បីតនៅ
ក្នុងធម៌នោះ ។ល ។ ទាំងដល់នូវធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយកយោគៈដ៏ប្រសើរ ។

ម្ចាស់គហបតី មួយវិញទៀត ភិក្ខុកន្លងវិញ្ញាណញ្ញាយតនសមាបត្តិ
ដោយអាការសព្វគ្រប់ ហើយក៏ចូលអាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ ដោយ
បរិកម្មថា របស់បន្តិចបន្តួចមិនមានដូច្នោះ ទើបភិក្ខុនោះពិចារណា ដឹងច្បាស់
ដូច្នោះថាអាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិនេះឯងអាត្មាអញបានតាក់តែងហើយ
បានបង្កើតហើយ ប៉ុន្តែធម្មជាតិចត្តចណាដែលអាត្មាអញតាក់តែង
ហើយបានបង្កើតហើយ ធម្មជាតិនោះឯងជារបស់មិនទៀង តែងរលត់ទៅ
វិញជាធម្មតាភិក្ខុនោះក៏បីតនៅក្នុងធម៌នោះ ហើយក៏បានដល់នូវការអស់
ទៅនៃអាសវៈ បើមិនបានដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទេ ក៏គង់ទៅ
កើតជាឧបបាតិកៈ ព្រោះអស់ទៅនៃសំយោជនធម៌ទាំង៥ប្រការជាចំណែក
ខាងក្រោមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌នោះនឹងសេចក្តីរិករាយក្នុងធម៌
នោះ ហើយបរិនិព្វានក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ មានសភាពមិនត្រឡប់ចាក
ព្រហ្មលោកនោះជាធម្មតា ម្ចាស់គហបតីភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រមាទមានព្យាយាម
ដុតកម្តៅកិលេសមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានចិត្តដែលមិនទាន់រួច
ស្រឡះ ក៏រួចសឡះបានផង អាសវៈធម៌ទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ

ក៏អស់រលីងបានផងទាំងដល់នូវធម៌ដ៏ក្សេមក្សាយកយោគដ៏ប្រសើរដែលខ្លួន
មិនទាន់បានដល់ផង ព្រោះធម៌ឯកណា នេះឯងជាធម៌ឯកដែលព្រះមាន
ព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ព្រះអង្គ
បានសម្តែងហើយ ។

កាលដែលព្រះអានន្តត្ថេរបានសម្តែងយ៉ាងនេះហើយ ទសមគហបតី
អ្នកក្រុងអង្គកៈបាននិយាយនឹងព្រះអានន្តមានអាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអានន្តដ៏ចម្រើន បុរសកាលស្វែងរកកំណប់តែ១ ស្រាប់តែបានកំណត់
ទាំង១១ដោយព្យាយាមតែម្តងមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះអានន្ត
ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាកាលស្វែងរកទ្វារព្រះនិព្វានតែ១សោះ ស្រាប់តែ
បានទ្វារព្រះនិព្វានទាំង១១ ដោយការស្តាប់តែម្តងក៏មានឧបមេយ្យ
យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះអានន្តដ៏ចម្រើនមួយយ៉ាងទៀតផ្ទះរបស់បុរស
មានទ្វារ១១ កាលភ្លើងឆេះផ្ទះនោះហើយ បុរសម្ចាស់ផ្ទះនោះអាចនឹងធ្វើ
ខ្លួនឱ្យមានសួស្តីដោយទ្វារតែមួយៗ ក៏បានមានឧបមាដូចម្តេចមិញ បពិត្រ
ព្រះអានន្តដ៏ចម្រើនបណ្តាទ្វារព្រះនិព្វានទាំង១១នេះ ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
អាចធ្វើខ្លួនឱ្យមានសួស្តី ដោយទ្វារព្រះនិព្វានតែមួយៗបានក៏មានឧបមេយ្យ
ដូច្នោះឯង បពិត្រព្រះអានន្តដ៏ចម្រើន តាមទំនៀមពួកតិរិយទាំងនេះ

(កាលបើរៀនសិល្បសាស្ត្រ ក្នុងសំណាក់អាចារ្យណា) តែងស្វែងរករង្វាន់
អាចារ្យដើម្បីអាចារ្យ (នោះ) ចំណង់បើរូបខ្ញុំព្រះករុណា នឹងខានធ្វើការ
បូជាដល់ព្រះអានន្តមានអាយុដូចម្តេចបាន ។ ទើបទសមគហបតីអ្នកក្រុង
អង្គកៈបានប្រជុំភិក្ខុសង្ឃដែលគង់នៅក្នុងក្រុងបាតលីបុត្តនិងក្រុងវេលាលី
ហើយអង្គាសដោយខាទនីយៈភោជនីយាហារដ៏ឆ្ងាញ់ពិសាដោយខ្លួនឯង
ឱ្យឆ្អែតស្តប់ស្តល់ ត្រាតែលោកប្រកែកលែងទទួលទៀត ហើយនិមន្តភិក្ខុ
មួយរូបឱ្យស្លៀកដណ្តប់ដោយសំពត់១គូរ ១អង្ក រួចនិមន្តព្រះអានន្តមាន
អាយុឱ្យស្លៀកដណ្តប់ដោយចីវរ៣ ហើយកសាងទីនៅ គួរដល់ថ្លៃ៥០០
(កហាបណៈ) ប្រគេនព្រះអានន្តមានអាយុ ។

ដកស្រង់ពីគម្ពីរព្រះសុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មជ្ឈិមបណ្ណាសក
ចតុត្ថភាគ លេខ២៣

១- ធម៌ដែលសព្វហ្មធារីគួរស្រឡាញ់ គោរពបូជា៥យ៉ាង

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរព្រះថេរៈព្រះនាមឧបវាសៈថា ម្ចាស់
ឧបវាសៈ ភិក្ខុជាថេរៈប្រកបដោយធម៌ប៉ុន្មានយ៉ាងទើបជាទីស្រឡាញ់
ជាទីគាប់ចិត្ត គួរគោរព និងគួរសរសើររបស់សព្វហ្មធារីបុគ្គលទាំងឡាយ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុជាថេរៈប្រកបដោយធម៌ដ៏យ៉ាងទើបជា
ទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តគួរគោរពនិងគួរសរសើររបស់សព្វហ្មធារិ
បុគ្គលទាំងឡាយ ។ ធម៌ដ៏យ៉ាងនោះគឺអ្វីខ្លះ ? ធម៌ដ៏យ៉ាង នោះគឺ

១- សីលវា ភិក្ខុជាថេរៈក្នុងសាសនានេះ មានសីលសង្រួមក្នុង
បាតិមោក្ខសំរិវៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរ ឃើញភ័យចំពោះ
ទោសទាំងឡាយសូម្បីមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទ
ទាំងឡាយ ។

២- ពហុស្សតោ ជាអ្នកចេះដឹងច្រើន ពួកធម៌ណាមានពីរោះ
ខាងដើម មានពីរោះក្នុងកណ្តាល មានពីរោះក្នុងទីបំផុត ប្រកាសនូវ
ព្រហ្មចរិយៈ ប្រកបដោយអត្ត ប្រកបដោយព្យញ្ជនៈដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌
សព្វគ្រប់ ភិក្ខុនោះបានចេះដឹងច្រើន បានចាំរត់មាត់ រំពឹងដោយចិត្ត ចាក់
ឆ្មុះដោយទិដ្ឋិ (គឺបញ្ញា) នូវធម៌មានសភាពដូច្នោះ ។

៣- កល្យាណវាចោ ជាអ្នកមានវាចាដ៏ពីរោះ មានសម្តីផ្អែម
ស្តែម ប្រកបដោយវាចាជារបស់អ្នកក្រុង ជាវាចាក្បោះក្បាយមិនមាន
ទោស គួរញ៉ាំងអ្នកដទៃឱ្យដឹងសេចក្តីច្បាស់លាស់បាន ។

៤- និកាមលាភី អភិច្ឆលាភី អកសិរលាភី ជាអ្នកបានតាមប្រាថ្នា បានដោយមិនលំបាក បានដោយមិនក្រនួវឈានទាំង៤ ជាគ្រឿងនូវជា សុខក្នុងកាលបច្ចុប្បន្ន ។

៥- អនាសវា បានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ នូវបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈព្រោះអស់អាសវៈទាំងឡាយដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

ភិក្ខុជាថេរៈប្រកបដោយធម៌៥យ៉ាងនេះទើបជាទីស្រឡាញ់របស់ សព្វហធារីទាំងឡាយ ។

- ម្ចាស់ឧបវានៈ ត្រូវណែនាំហើយៗ ។ ម្ចាស់ឧបវានៈ បើភិក្ខុជាថេរៈ មិនប្រកបដោយធម៌ទាំង៥យ៉ាងនេះទេ តើពួកសព្វហធារីគួរធ្វើសក្ការៈ គោរពរាប់អានបូជាភិក្ខុថេរៈនេះ ត្រង់ឆ្នេព្យបាក់ សក់ស្កូវ ស្បែកជ្រើវជ្រួញ ឬដូចម្តេច? ព្រោះហេតុនោះភិក្ខុ ជាថេរៈត្រូវតែប្រកបដោយធម៌៥យ៉ាង នេះទើបពួកសព្វហធារីធ្វើសក្ការៈគោរពរាប់អានបូជា ។

(ដកស្រង់ពីគម្ពីរសុត្តន្តបិដក អង្គត្ថរនិកាយ បញ្ចកនិបាតភាគ ៤៥)

២ - ការប្រព្រឹត្តិដែលជាប់ទាក់ទងរាស្រ័យនៅជាមួយជនបទ

បុគ្គលម្នាក់ដែលរស់នៅក្នុងលោក មានពេលខ្លះស្ថិតនៅម្នាក់ឯង

មានពេលខ្លះអាស្រ័យនៅជាមួយជនដទៃ ។

ព្រះធម៌ដែលព្រះភក្តវន្តទ្រង់សម្តែងសម្រាប់បុគ្គលដែលនៅរួមជាមួយគ្នា ដើម្បីប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីសុខចម្រើនមានប្រការច្រើនណាស់ តែក្នុងទីនេះខ្ញុំសូមលើកតែព្រះធម៌ខ្លះៗ ដែលមានក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកមកពោលទុកដើម្បីជានួយដល់សតិប្រាជ្ញានៃព្រះធម្មាចារ្យទាំងឡាយដែលអាស្រ័យនៅជាមួយជនដទៃ សម្រាប់ប្រព្រឹត្តដូចតទៅនេះ

ក- **វិវាទមូល៦យ៉ាង** ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យស្គាល់ហេតុជាបួសគល់នៃការទាស់ទែងគ្នា ហើយតាំងព្យាយាមបំបាត់ទំនាស់ ។

ខ- **សារណីយធម៌៦យ៉ាង** ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យមានស្មារតីនឹករលឹក ស្រឡាញ់គោរពរាប់អានគ្នា មិនទាស់ទែងគ្នា មានសាមគ្គីឯកភាពគ្នា ។

គ- **ធម៌ធ្វើឱ្យល្អ២យ៉ាង** ជួយធម្មាចារ្យ ញ៉ាំងខ្លួនឱ្យបានសេចក្តីស្ងប់ផង ញ៉ាំងជនដទៃកុំឱ្យមានទំនាស់ផង ។

ឃ- **វុឌ្ឍិធម៌ជាគ្រឿងចម្រើន៤យ៉ាង** ជួយធម្មាចារ្យ ក្នុងការនៅជាមួយគ្នា ឱ្យមានសេចក្តីចម្រើន និងព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការប្រតិបត្តិធម៌និងនាំឱ្យមានទិដ្ឋិត្រូវគ្នា ។

ង- សង្គហវត្ថុ៤យ៉ាង ជួយធម្មាចារ្យមានសាមគ្គីធម៌ និងសេចក្តី
ស្មោះសរ រវាងគ្នានិងគ្នាក្នុងការរស់នៅ ។

ច- អបរិហានីយធម៌៧យ៉ាង ជួយធម្មាចារ្យក្នុងការរក្សានូវសាមគ្គី
ភាព រក្សាធម៌វិន័យនិងបង្កើនសេចក្តីរំលឹកគ្នា ។

ឆ- ចូឡគោសិក្ខសាលសូត្រ ជួយព្រះធម្មាចារ្យ ឱ្យស្គាល់កាន់តែល្អ
អំពីផ្លូវប្រតិបត្តិវិបស្សនាធុរៈដែលមានព្រះថេរៈទាំងពីរជាគំរូ ។

ក. វិវាទបួល៦យ៉ាងគឺ

១- កោធននា ខុបនាហី ភិក្ខុណាមានសេចក្តីក្រោធ
ចងសេចក្តីក្រោធទុក ភិក្ខុនោះពុំបានសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងព្រះសាស្តាផង
ក្នុងព្រះធម៌ផង ក្នុងព្រះសង្ឃផង មិនធ្វើឱ្យបរិបូណ៌ក្នុងសិក្ខាផង ។
ភិក្ខុណាមិនគោរព កោតក្រែងក្នុងព្រះសាស្តា ក្នុងព្រះធម៌ក្នុងព្រះសង្ឃ
មិនធ្វើឱ្យបរិបូណ៌ ក្នុងសិក្ខា ភិក្ខុនោះបង្កើតវិវាទឱ្យកើតក្នុងសង្ឃវិវាទ
កើតឡើងមិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីចម្រើនដើម្បីជាប្រយោជន៍គឺ
ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ។

២- មក្ខិ មលាសិ ភិក្ខុលុបតុណវាយបូកស្មើ ។ល ។

៣- ឥស្សរិកិ បច្ឆរិ ភិក្ខុមានសេចក្តីឫស្សាច្រណែន ។ល ។

៤- សថោ មាយាទី ភិក្ខុអ្នកអាងមានពុតត្បូត ។ល ។

៥- បាបិច្ឆោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ភិក្ខុមានប្រាថ្នាលាមកមានទិដ្ឋិខុស ។ល ។

៦- សន្និដ្ឋិបរាមាសិ អាទានគ្គាហិ ទុប្បដិនិស្សត្តិ ភិក្ខុ
ស្លាបអង្កែល (គឺប្រកាន់ថាទិដ្ឋិរបស់ខ្លួនត្រឹមត្រូវ) ទិដ្ឋិអ្នកឯទៀតខុស ។
អ្នកប្រកាន់ម៉ាកម្រនិងលះបង់បាន ។ល ។

បើអ្នកពិចារណាឃើញវិវាទមូលព្វដ៏ខាងក្នុងឬព្វដ៏ខាងក្រៅ អ្នក
គប្បីព្យាយាមលះបង់នូវវិវាទមូលនោះចេញ បើមិនឃើញថាវិវាទមូល
ខាងក្នុងឬខាងក្រៅទេ អ្នកគប្បីប្រតិបត្តិដើម្បីមិនឱ្យវិវាទមូលជាប់តាមតទៅ
ទៀត ។

ខ- សារាណិយធម៌ ៦ យ៉ាង

ធម៌ជាទីតាំងនៃសេចក្តីរព្វកហៅថា សារាណិយធម៌មាន៦យ៉ាង

១- **មេត្តាកាយកម្ម** តាំងកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា
ចំពោះភិក្ខុសាមណេរផងគ្នា ទាំងចំពោះមុខនិងកំហាំងមុខ គឺខ្វល់ខ្វាយ
នឹងធុរៈផងគ្នាដោយកាយ មានជួយព្យាបាលក្នុងវេលាមានអាពាធដោយមេត្តា

២- **មេត្តាវិភាគ** តាំងវិចិត្រកម្មប្រកបដោយមេត្តាចំពោះភិក្ខុសាមណេរផងគ្នា ទាំងចំពោះមុខនិងកំបាំងមុខ គឺជួយខ្លួនខ្លាយក្នុងកិច្ចធុរៈផងគ្នាដោយវាចាមានប្រដៅដាស់តឿនជាដើម ដោយមេត្តា ។

៣- **មេត្តាបណ្ឌិត** តាំងមនោកម្មដោយមេត្តាចំពោះភិក្ខុសាមណេរផងគ្នា ទាំងចំពោះមុខនិងកំបាំងមុខ គឺគិតតែរបស់ដែលជាប្រយោជន៍ឱ្យដល់គ្នា ។

៤- **លាភៈ** ចែកលាភដែលខ្លួនបានមកហើយដោយធម៌ដល់ភិក្ខុសាមណេរផងគ្នា មិនហ្នឹងហែងក្បិតក្បៀតលាក់លៀម ទុកបរិភោគតែម្នាក់ឯង ។

៥- **សីល** រក្សាសីលបរិសុទ្ធស្មើគ្នានិងភិក្ខុសាមណេរដទៃ មិនធ្វើខ្លួនឱ្យរង្កៀសព្រោះសីលរបស់ខ្លួន ។

៦- **ទិដ្ឋិ** មានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវគ្នានិងភិក្ខុសាមណេរដទៃ មិនវិវាទនឹងអ្នកណា ព្រោះហេតុមានសេចក្តីយល់ឃើញខុសគ្នាឡើយ ។

ធម៌យ៉ាងនេះរមែងធ្វើអ្នកប្រព្រឹត្តឱ្យជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគោរព
របស់អ្នកដទៃ ប្រព្រឹត្តដើម្បីសង្គ្រោះដល់គ្នានឹងគ្នា ដើម្បីមិនវិវាទគ្នា
ដើម្បីព្រមព្រៀងគ្នា ។

គ. ធម៌ធ្វើឱ្យល្អ

១- ខន្តិ សេចក្តីអត់ធន់ អត់ធន់ចំពោះអារម្មណ៍ផ្សេងៗដែលកើត
តាមទ្វារ៦ ទប់ស្កាត់មិនឱ្យអកុសលចិត្ត មានលោភៈជាដើមគ្របសង្កត់
ចិត្តបាន ។

២- សោរច្ចៈ ភាពស្ងប់ស្ងៀម គឺរៀបចំកាយវាចាចិត្ត ឱ្យស្ងប់
ចាកអកុសលធម៌ ។

ឃ. តុម្ព្យិ ធម៌ជំរុញចម្រើន៤យ៉ាង

១- សប្បុរិស្សបសំសេវៈ សេពគប់សប្បុរស គឺលោកអ្នក
ប្រព្រឹត្តល្អដោយកាយ វាចា ចិត្ត

២- សទ្ធិប្បុស្សវនៈ ស្តាប់ពាក្យប្រដៅរបស់លោកដោយគោរព

៣- យោនិសោមនសិការៈ ត្រិះរិះឱ្យស្គាល់របស់ល្អ ឬអាក្រក់
ដោយឧបាយដែលត្រូវ

៤- ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ប្រតិបត្តិធម៌ សមគួរដល់ធម៌ដែលបាន ត្រិះរិះឃើញហើយ ។

ខ. សន្តបាវត្ត ៤ យ៉ាង

១- ទានៈ បែងចែកវត្ថុរបស់ខ្លួនដែលមាន ឱ្យដល់បុគ្គលដទៃ ដែលគួរឱ្យ ។

២- វិសេសាថា ពោលវាចាពីរោះជាទីស្រឡាញ់

៣- អត្តចរិយា ប្រព្រឹត្តក្នុងការជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃ

ប្រយោជន៍នោះមាន៣យ៉ាង ៖

ប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន១ ប្រយោជន៍បរលោក១ ប្រយោជន៍ព្រះនិព្វាន ១ ។

៤- សមាទត្តកា ជាអ្នកតាំងខ្លួនស្មើ មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ខ្លួន ហើយរើសអើងអ្នកដទៃ ។

ច. អបរិហានីយធម៌៧យ៉ាង

ធម៌មិនជាទីតាំងនៃសេចក្តីសាបសូន្យ គឺប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តី ចម្រើនមួយចំណែកប៉ុណ្ណោះ ហៅថា អបរិហានីយធម៌ មាន៧យ៉ាង៖

១- ឧស្សាហ៍ប្រជុំគ្នារឿយៗ

២- កាលប្រជុំគ្នាក៏ព្រមព្រៀងគ្នាប្រជុំ កាលលើកលែងប្រជុំក៏
ព្រមព្រៀងគ្នាលើក ទាំងព្រមព្រៀងគ្នាជួយធ្វើករណីយកិច្ចដែលសង្ឃនឹង
គប្បីធ្វើផង ។

៣- ខណាដែលព្រះពុទ្ធមិនបានបញ្ញត្ត មិនបញ្ញត្តឡើង ទាំងមិន
ដកខណាដែលទ្រង់បញ្ញត្តហើយ សមាទានសិក្សាតាមសិក្ខាបទដែលទ្រង់
បញ្ញត្តហើយ ។

៤- ភិក្ខុណាជាធំប្រធានក្នុងសង្ឃ គោរពរាប់អានភិក្ខុនោះ ជឿ
ស្តាប់ពាក្យលោក ។

៥- មិនលុះតាមអំណាចចំណង់ដែលកើតឡើង

៦- ព្រេកអរក្នុងសេនាសនៈស្ងាត់

៧- តាំងចិត្តគិតថាសព្វហ្មធារី គឺភិក្ខុសាមណេរ ជាអ្នកមានសីល
មិនទាន់មកកាន់អាវាសនេះសូមឱ្យមក ដែលមកហើយសូមឱ្យនៅជា
សុខសប្បាយ ។

ធម៌៧យ៉ាងនេះ កាលបើបានតាំងនៅក្នុងបុគ្គលណាហើយបុគ្គល
នោះមិនមានសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ មានតែសេចក្តីចម្រើនប៉ុណ្ណោះ ។

៣~ ចូឡគោសិក្ខសាលសូត្រ

យើងសូមស្រង់យកចូឡគោសិក្ខសាលសូត្រទី ១ យកវគ្គក្នុង គម្ពីរមជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសកៈ តតិយភាគលេខ ២២ មកតម្កល់ទុក ជាមូលដ្ឋាននៃការអនុវត្តរបស់ពួកអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ ដូចតទៅនេះ ៖

សម័យមួយព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រះពន្លា ឥដ្ឋឡើបនាទិកគ្រាម ។ សម័យនោះព្រះថេរៈទាំងឡាយបីអង្គគឺព្រះអនុរុទ្ធ ដ៏មានអាយុ១ ព្រះនន្ទិយដ៏មានអាយុ១ និងព្រះកិមិលដ៏មាន អាយុ គង់នៅក្នុងគោសិក្ខសាលវ័ន ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចេញចាក ទីពូនសំរែក្នុងសាយណ្ណសម័យ ហើយស្តេចយាងចូលទៅកាន់គោសិក្ខ សាលវ័ននោះ ។ អ្នករក្សាព្រៃបានឃើញព្រះដ៏មានព្រះភាគកំពុងស្តេច យាងអំពីចម្ងាយក៏និយាយនឹងព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា “ នែសមណៈ សូមលោកកុំចូលទៅក្នុងព្រៃនោះឡើយ” ព្រោះក្នុងព្រៃនោះមានកុលបុត្រ បីរូបជាអ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍បំរុងខ្លួន សូមលោកកុំធ្វើសេចក្តីអផ្សុកដល់ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះឡើយ ។ ព្រះអនុរុទ្ធបានឮទាយបាលកំពុងជជែក នឹងព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះហើយក៏បាននិយាយនឹងទាយបាលនោះយ៉ាង នេះថា “ នែនាយទាយបាល អ្នកកុំឃាត់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ព្រោះ

ព្រះមានព្រះភាគជាសាស្ត្រាចារ្យនៃពួកយើង ទ្រង់ស្តេចយាងមកដល់ហើយ គ្រានោះព្រះអនុរុទ្ធដ៏មានអាយុក៏ចូលទៅរកព្រះនន្ទិយៈ និងព្រះកិមិលៈដ៏មានអាយុ ហើយប្រាប់ថា “ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ បរមត្រូវនៃយើងទ្រង់យាងមកដល់ហើយ” គ្រានោះព្រះថេរៈទាំងបី អង្គក្រោកទទួលព្រះមានព្រះភាគ មួយអង្គទទួលបាត្រនិងចីវរមួយអង្គ ក្រាលអាសនៈ មួយអង្គទៀតតម្កល់ទឹកសម្រាប់លាងព្រះបាទ ។ ព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលក្រាលហើយទ្រង់លាងព្រះបាទ ។ ឯព្រះ ថេរៈទាំងនោះក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរព្រះអនុរុទ្ធ ដែលអង្គុយដ៏សមគួរ ហើយថា “ម្ចាស់អនុរុទ្ធ នន្ទិយៈ កិមិលៈ” អ្នកទាំងឡាយល្អមអត់ទ្រាំបានឬទេ? អ្នកទាំងឡាយល្អមប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួលឬទេ? អ្នកទាំងឡាយមិនលំបាក ដោយបិណ្ឌបាតទេឬ?

- បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយល្អមអត់ទ្រាំបាន បពិត្រព្រះមានព្រះភាគខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយល្អមប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួល បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយមិនលំបាកដោយបិណ្ឌបាតទេ ។

ម្ចាស់អនុរុទ្ធ នន្ទិយ កិមិលៈ ចុះអ្នកទាំងឡាយព្រមស្រុះស្រួលមិន
ទាស់ទែងគ្នា ដូចទឹកដោះលាយទឹក មើលគ្នាទៅវិញទៅមកដោយចក្ក
គួរឱ្យស្រឡាញ់ឬទេ?

ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ព្រមព្រៀងស្រុះស្រួលមិនទាស់ទែងគ្នា
ដូចជាទឹកដោះលាយទឹក មើលគ្នាទៅវិញទៅមកដោយចក្ក គួរឱ្យ
ស្រឡាញ់តែម្យ៉ាង ។

-ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយព្រមព្រៀងស្រុះស្រួល
មិនទាស់ទែងគ្នា ដូចជាទឹកដោះលាយទឹក មើលគ្នាទៅវិញទៅមកដោយ
ចក្កគួរឱ្យស្រឡាញ់ដូចម្តេចខ្លះ?

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា
“អាត្មាអញហៅពេញជាមានលាភ អាត្មាអញពេញជាបានស្រួល ត្រង់
ដែលអាត្មាអញនៅជាមួយនឹងពួកសព្វហ្មធារី មានសភាពយ៉ាងនេះ
”បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះបានតាំងកាយកម្មប្រកបដោយ
មេត្តាទៅរកលោកដ៏មានអាយុទាំងនោះទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំង
មុខ ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា “បើដូច្នោះ គួរតែអាត្មាអញ
ដាក់ចិត្តរបស់ខ្លួនឱ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃចិត្តរបស់លោកដ៏មានអាយុ

ទាំងនេះឯង "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តាមពិតកាយរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ទាំងឡាយទីទៃពីគ្នាមែន ប៉ុន្តែចិត្តមានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា។ ចំណែក ព្រះនន្ទិយៈនិងព្រះកិមិលបានក្រាបទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដូចជាព្រះអនុរុទ្ធ ដែរ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គព្រមព្រៀងស្រុះស្រួល មិនទាស់ទែងគ្នាដូចទឹកដោះលាយទឹក មើលគ្នាទៅវិញទៅមកដោយចក្ក គួរឱ្យស្រឡាញ់យ៉ាងនេះឯង។

- ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ចុះអ្នកទាំងឡាយមិន ប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ ព្រះនិព្វានតែមួយចំណែក។

- ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ និព្វានយ៉ាងណាខ្លះ?

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បណ្ដាយើងខ្ញុំព្រះអង្គក្នុងទីនេះលោកណា ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតអំពីស្រុកមុនគេ លោកនោះក៏រៀបចំក្រាលអាសនៈ តម្កល់ទឹកឆាន់ ទឹកប្រើប្រាស់ តម្កល់ទុកនូវភាជន៍ សម្រាប់រំលែកបិណ្ឌបាត ដែលមានច្រើន លោកណាត្រឡប់ពីបិណ្ឌបាតក្រោយគេ បើមានភត្តដ៏

សេសសល់អំពីភត្តលោក អង្គណាបរិភោគហើយបើចង់បរិភោគក៏បរិភោគ
ទៅបើមិនចង់បរិភោគទេ ក៏ចាក់ចោលក្នុងទីដែលប្រាសចាកតិណជាតិ
មានពណ៌ខៀវឬចាក់ចោលក្នុងទឹក ដែលប្រាសចាកសត្វ ភិក្ខុនោះទុកដាក់
អាសនៈ ទុកដាក់ទឹកសម្រាប់ឆាន់ ទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ទុកដាក់ភាជន៍
សម្រាប់ផ្ទេរវិណ្ឌុបាត និងបោសសម្អាតរោងភត្ត លោកណាឃើញក្នុង
សម្រាប់ដាក់ទឹកឆាន់ ក្នុងទឹកប្រើប្រាស់ឬក្នុងទឹកសម្រាប់ដាក់ទឹកក្នុង
វត្ថុកុដិមានទឹកតិចឬទេ ភិក្ខុនោះតែងដងទឹកទុក បើភិក្ខុនោះមិនអាច
លើកភារៈនោះរួចទេ ក៏ហៅភិក្ខុជាតម្រប់ពីរមកដោយវិការៈនៃដៃ យើង
ខ្ញុំព្រះអង្គទុកដាក់ដោយការជួយគ្នាដោយដៃមិនបាច់បញ្ចេញវាចា ព្រោះ
កិច្ចការនោះជាបច្ច័យឡើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំព្រះអង្គ
តែងអង្គុយប្រជុំគ្នា ដោយធម្មិកថាពេញមួយយប់ រាល់ថ្ងៃទី៥ យើងខ្ញុំ
ព្រះអង្គជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេសមានចិត្ត
បញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានយ៉ាងនេះ ។

- ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយត្រូវវល្លហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌
(ធម៌ជាទីនៅសប្បាយ) ដ៏វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជា

អរិយៈបានក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌ដែលលោកជាអ្នកមិនប្រមាទមានព្យាយាម
ជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ និព្វានយ៉ាងនេះ ។

- ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌
(ធម៌ជាទីនោសប្បាយ) ដ៏វិសេស គឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនជាអរិយៈ
បានក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌ដែលលោកជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាម
ជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានបានត្រាស់
ដឹងយ៉ាងនេះ ហើយមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះដែលខ្ញុំព្រះអង្គ
ទាំងឡាយបានត្រាស់ដឹងហើយថ្វីក៏មិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយស្ងាត់
ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយជាកំណត់ ក៏បាននូវបឋមជ្ឈានដែលប្រកប
ដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីវិវេកនេះឯងផាសុវិហារធម៌
ជាធម៌វិសេស គឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈ បានដ៏ក្រែលែង
ជាងមនុស្សធម៌ ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុត
កម្ដៅកិលេសមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានបានត្រាស់ដឹងហើយ ។

ម្ចាស់អនុរដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ជាធម៌
វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្ស
ធម៌ដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវ
ផាសុវិហារធម៌នោះដើម្បីរម្ងាប់នូវផាសុវិហារធម៌នោះមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្វីក៏មិនមាន
ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាឱ្យស្របរម្ងាប់នូវវិតក្កៈ និងវិចារៈ
ជាកំណត់ក៏បានចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតមានក្នុងសន្តានរបស់
ខ្លួនប្រកបដោយសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯង មិនមានវិតក្កៈ មិនមាន
វិចារៈ មានតែបិតិ និងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ ។ នេះជាផាសុវិហារធម៌
ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្ស
ធម៌ដទៃទៀតដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវ
វិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ ។

ម្ចាស់អនុរដ្ឋទាំងឡាយត្រូវហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ជាធម៌វិសេស
គឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សដទៃទៀត
ដែលអ្នកទាំងឡាយបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវ វិហារធម៌នោះ
ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្វីក៏មិនមាន ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ យើងខ្ញុំប្រាកដជាចាកបីតិ មានតែឧបេក្ខា និងសតិសម្បជញ្ញៈទទួលនូវសេចក្តីសុខដោយកាយ បានដល់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយសម្តែងថា បុគ្គលប្រកបដោយតតិយជ្ឈាន ជាអ្នកមានឧបេក្ខាមានសតិនៅជាសុខនោះ។ នេះជាផាសុវិហារធម៌ជាធម៌វិសេស គឺញោណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បីរំលឹកវិហារធម៌នោះ ។

ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយត្រូវហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ជាធម៌វិសេស គឺញោណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្វីក៏មិនមាន ព្រោះថាក្នុងទីនេះ យើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គបានលះសុខផង លះទុក្ខផង រលត់នូវសោមនស្ស និងទោមនស្សអំពីមុនផង ក៏បានដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ

ដោយឧបេក្ខា នេះជាផាសុវិហារធម៌វិសេស គឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួន ឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គ បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ ។

- ម្ចាស់អនុរុទ្ធទាំងឡាយត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌វិសេស គឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ទៀត ដែលពួកអ្នកបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បី រម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ មានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្វីក៏មិនមាន ព្រោះថាក្នុងទីនេះខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គកន្លងនូវ រូបសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវបដិយសញ្ញាដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលអាកាសានញ្ជាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមាន ទីបំផុតមិនមាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជាផាសុវិហារធម៌ជាធម៌ វិសេស គឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្ស ធម៌ដទៃទៀត ដែលយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយដើម្បីកន្លងនូវ វិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ ។

- ម្ចាស់អនុវត្តទាំងឡាយត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ជាធម៌
វិសេសគឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្ស
ធម៌ដទៃទៀត ដែលអ្នកទាំងឡាយបានត្រាស់ដឹងហើយ ដើម្បីកន្លងនូវ
វិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្វីក៏មិនមាន
ព្រោះថាក្នុងទីនេះយើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គបានកន្លង
អាកាសានញាយតនដ្ឋានដោយប្រការទាំងពួង បានចូលកាន់វិញ្ញាណ
ញាយតនដ្ឋាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត ។ល ។

កន្លងនូវវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួងក៏បានចូលកាន់
អាកិញ្ញញាយតនដ្ឋាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អ្វិតចត្តចក៏មិនមាន ។ល ។

កន្លងអាកិញ្ញញាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួងក៏បានដល់នូវ
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នេះជាផាសុវិហារ
ធម៌ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែង
ជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ដែលពួកយើងខ្ញុំព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងហើយ
ដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ ។

- ម្ចាស់អនុរដ្ឋទាំងឡាយត្រូវល្អហើយ ចុះផាសុវិហារធម៌ជាធម៌
វិសេស គឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យជាអរិយៈក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌
ដទៃទៀតមានដែរឬទេ?

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផាសុវិហារធម៌នោះថ្នាក់មិនមាន
ព្រោះថា ក្នុងទីនេះយើងខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាប្រាកដ យើងខ្ញុំព្រះអង្គបានកន្លង
នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានសញ្ញាវេទ
យិតនិរោធ អាសវៈទាំងឡាយរបស់ពួកយើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏អស់ទៅមិន
សល់ព្រោះបានឃើញច្បាស់ដោយវិបស្សនាបញ្ញា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
នេះជាផាសុវិហារធម៌ជាធម៌វិសេសគឺញាណទស្សនៈអាចធ្វើខ្លួនឱ្យទៅជា
អរិយៈដ៏ក្រែលែងជាងមនុស្សធម៌ដទៃទៀតដែលពួកយើងខ្ញុំព្រះអង្គបាន
ត្រាស់ដឹងហើយដើម្បីកន្លងនូវវិហារធម៌នោះ ដើម្បីរម្ងាប់នូវវិហារធម៌នោះ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយទៀតយើងខ្ញុំព្រះអង្គមិនឃើញច្បាស់នូវ
ផាសុវិហារធម៌ដទៃឱ្យលើសលប់ជាង ឱ្យថ្លៃថ្នាជាងផាសុវិហារធម៌នេះ
ទៅទៀតទេ ។

- ម្ចាស់អនុរដ្ឋទាំងឡាយត្រូវល្អហើយ ផាសុវិហារធម៌ដទៃ
ដែលលើសលប់ជាង ថ្លៃថ្នាជាងផាសុវិហារធម៌នោះទៀតមិនមានទេ ។

គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់ព្រះអនុរុទ្ធមានអាយុ
ព្រះនន្ទិយៈ និងព្រះកិមិលៈមានអាយុឱ្យឃើញតាម ឱ្យកាន់យកតាម
ឱ្យអាចហ៊ាន ឱ្យរីករាយដោយធម្មិកថាហើយ ស្តេចក្រោកពីអាសនៈ
ស្តេចចេញទៅ ។ លំដាប់នោះព្រះថេរៈទាំងបីអង្គក៏តាមហែព្រះមានព្រះ
ភាគទៅហើយត្រឡប់វិញ ព្រះនន្ទិយៈនិងព្រះកិមិលបាននិយាយនឹងព្រះ
អនុរុទ្ធយ៉ាងនេះថាៈ

យើងទាំងឡាយបានប្រាប់ព្រះអនុរុទ្ធថា យើងទាំងឡាយបាននូវ
វិហារសមាបត្តិយ៉ាងនេះផងៗដូច្នោះដែរឬទេ? បានជាព្រះអនុរុទ្ធប្រកាស
គុណរបស់យើងដរាបអំពីការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ក្នុងទីចំពោះ
ព្រះភក្ត្រនៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអនុរុទ្ធតបថា “លោកមានអាយុទាំង
ឡាយបាននូវវិហារធម៌នេះផង នេះផង” បានជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សួរ
នូវបញ្ហា ខ្ញុំក៏បានព្យាករណ៍ ពាក្យនោះដូច្នោះឯង ។

គ្រានោះឯងមានយក្សម្នាក់ឈ្មោះ ទិយបរជន បានចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ សុះថ្វាយបង្គំហើយក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ហើយទូល
ព្រះដ៏មានព្រះភាគថា ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ និងកុលបុត្តទាំងបី
រូបនេះ គឺព្រះអនុរុទ្ធ ព្រះនន្ទិយៈ ព្រះកិមិលៈ ដ៏មានអាយុគង់នៅក្នុង

ប្រទេសណា ប្រទេសនោះជាលាភនៃអ្នកដែនវដ្តិ ដែលប្រជាជនអ្នកដែន
 វដ្តិបានល្អហើយ ពួកភុម្មទេវតាបានព្រាហ្មទិយបរជនយក្សហើយ
 ក៏ធ្វើសំឡេងឱ្យលាន់ឮឡើងថា "អើហ្ន៎ ! ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
 និងកុលបុត្តទាំងបីរូបនេះ គឺព្រះអនុរុទ្ធ ព្រះនន្ទិយៈ ព្រះកិមិលៈដ៏មាន
 អាយុ គង់នៅក្នុងប្រទេសណា ប្រទេសនោះជាលាភនៃអ្នកដែនវដ្តិ ម្ចាស់
 អ្នកដ៏ចម្រើនប្រទេសនោះជាលាភ ដែលប្រជាជនអ្នកដែនវដ្តិបាន
 ល្អហើយ ។ ពួកចាតុម្មហារាជិកាទេវតា បានសម្លេងរបស់ភូមិទេវតា
 ហើយពួកតារត្តិសទេវតា...ពួកយាមទេវតា...ពួកតុសិតទេវតា...ពួកនិម្មា
 នរតិទេវតា...ពួកបរនិម្មិត្តវសវត្តិទេវតា...ពួកទេវតា ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុង
 ពួកព្រហ្ម ក៏បានធ្វើសម្លេងឱ្យលាន់ឮឡើងថា "អើហ្ន៎! ព្រះតថាគតអរហន្ត
 សម្មាសម្ពុទ្ធ និងកុលបុត្តទាំងបីរូបគឺ ព្រះអនុរុទ្ធ ព្រះនន្ទិយៈ ព្រះកិមិលៈ
 ដ៏មានអាយុគង់នៅក្នុងប្រទេសណា ប្រទេសនោះជាលាភរបស់ដែនវដ្តិ
 ម្ចាស់ទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ប្រទេសនោះជាប្រទេសលាភដែលអ្នកដែនវដ្តិ
 បានល្អហើយ ។

នៅខណៈមួយរំពេចនោះ សំឡេងព្រំពងរហូតទៅដល់ព្រហ្មលោក
 ដោយប្រការដូច្នោះថា ម្ចាស់ទិយៈដំណើរនុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ! ម្ចាស់ទិយៈ

ដំណើរនុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ កុលបុត្តទាំងពរូបនោះ ចេញចាកផ្ទះអំពី ត្រកូលណាបួសក្នុងសាសនា បើត្រកូលនោះមានចិត្តជ្រះថ្លារលឹកចំពោះ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះ ការរលឹកនោះនឹងនាំមកនូវប្រយោជន៍ និងសេចក្តី សុខដល់ត្រកូលនោះអស់កាលជាយូរអង្វែង ។

- ម្ចាស់ទីយៈ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះចេញចាកផ្ទះ ពីវង្សត្រកូលណា.....
- ម្ចាស់ទីយៈ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះចេញចាកផ្ទះ អំពីស្រុកណា.....
- ម្ចាស់ទីយៈ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះចេញចាកផ្ទះ អំពីនគរណា.....
- ម្ចាស់ទីយៈ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះចេញចាកផ្ទះ អំពីជនបទណា.....

ប្រសិនបើពួកក្សត្រទាំងអស់ មានព្រះទ័យជ្រះថ្លានឹករលឹក ចំពោះ កុលបុត្រទាំងបីរូបនោះ ការរលឹកនោះតែងនាំមកនូវប្រយោជន៍និង សេចក្តីសុខដល់ពួកក្សត្រទាំងអស់នោះ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។

- ម្ចាស់ទីយៈ បើពួកព្រាហ្មណៈទាំងអស់....
- ម្ចាស់ទីយៈ បើពួកវេស្សៈទាំងអស់....
- ម្ចាស់ទីយៈ បើពួកសុទ្ធាទាំងអស់....

បើលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្ស

ដីសេស... ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សេចក្តីនេះចប់ហើយ
ទីបបរជនយក្សពេញចិត្តត្រេកអរចំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។

៣. កិរិយាប្រព្រឹត្តក្នុងការដឹកនាំផែនការ

ព្រះធម៌ជាច្រើនដែលព្រះភគវន្តទ្រង់សម្តែងក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក
សម្រាប់លោកអ្នកដឹកនាំ តែក្នុងទីនេះខ្ញុំសូមលើកយកតែ ព្រះធម៌ខ្លះៗ
មកពោលទុកដើម្បីជួយដាស់តឿនដល់ធម្មាចារ្យទាំងឡាយក្នុងការបង្ហាត់
បង្រៀនសិស្សានុសិស្សដូចតទៅ ៖

- ក- **នាយកធម៌៦យ៉ាង** ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងធម៌របស់
អ្នកជាប្រធាន (មេដឹកនាំសិស្សគណៈ) ។
- ខ- **ព្រហ្មវិហារធម៌៤** ជួយព្រះធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងអំពីការតម្កល់
ចិត្តក្នុងការដឹកនាំសិស្សានុសិស្ស ។
- គ- **អគតិ៤** ជួយធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងអំពីចិត្តមិនស្មើចំពោះ
សិស្សានុសិស្ស ។

ឃ- តិរច្ឆានកថា ៣២ ជួយធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងអំពីពាក្យដែល
អ្នកបួសមិនត្រូវនិយាយស្តី ។

ង- កថាវត្ថុ ១០ ជួយធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងអំពីពាក្យដែលអ្នក
បួសត្រូវនិយាយ ។

ច- អង្គរបស់អ្នកសម្តែងធម៌៦យ៉ាង ជួយធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹង
អំពីធម៌ដែលខ្លួនមានភារៈជាអ្នកសម្តែង ។

ឆ- ត្រូបាអាចារ្យ ត្រូវអនុគ្រោះសិស្សដោយឡែកធម៌៥យ៉ាង
ជួយធម្មាចារ្យឱ្យយល់ដឹងក្នុងការសង្គ្រោះដល់សិស្ស ។

ក. នាយកធម៌ ធម៌របស់អ្នកដឹកនាំ ៦យ៉ាង

១- ខមា ការអត់ធន់ទាំងផ្លូវកាយ ទាំងផ្លូវចិត្ត ចំពោះសេចក្តី
លំបាកគ្រប់យ៉ាងដែលកើតឡើងពីការងារចេះតែអាចធន់ទ្រាំបានតស៊ូទៅ
មុខបានដរាប មិនថយក្រោយឡើយ ។

២- ខាគរិយៈ ការភ្ញាក់រលឹក ជាអ្នកមានការដឹង និងរលឹក
ឃើញនូវការគ្រប់យ៉ាង មិនមែនជាអ្នកទ្រមក់ភ្លេចមុខភ្លេចក្រោយឡើយ
ជាអ្នកមានស្មារតី មានសតិសម្បជញ្ញៈបរិបូណ៌ឥតធ្វេសប្រហែស ។

៣- ខ្សោង ការព្យាយាម ជាអ្នកខ្លះខ្លាំង ប្រឹងប្រែងបំពេញ
ការងារគ្រប់យ៉ាង ជាអ្នកមានចិត្តស្មោះស្មា មិនរូញរាថយក្រោយក្នុង
មុខងាររបស់ខ្លួន ។

៤- សំនិភាគៈ ការចែករំលែក ជាអ្នកចែករំលែកជានិច្ច
មិនកំណាញ់ឬស្យា គឺបើមានវត្ថុអ្វី មិនសន្សំទុកសម្រាប់ខ្លួនឯងតែម្នាក់
ឡើយ តែងចែករំលែកដល់អ្នកដទៃជាដរាប ។ ការចែករំលែកនេះ
មិនមែនចែកតែវត្ថុអ្វីៗទេ ទោះបីការងារជាភារៈក៏ត្រូវចែករំលែកដល់
ភិក្ខុជាសហការីដែរ ដើម្បីការងារសម្រេចដោយប្រពៃ ។

៥- ទយា សេចក្តីអាណិត ជាអ្នកឥតមានគំនិតព្យាបាទគំនុំ
គុំកូនចំពោះអ្នកដទៃ តែងមានចិត្តសប្បុរសស្មោះសរចំពោះអ្នកដទៃ
អាចធ្វើអ្នកដទៃឱ្យត្រជាក់ចិត្តជានិច្ច ។

៦- គិក្ខណា ការរំពៃមើល ជាអ្នកតាមរំពៃមើលអ្នកដទៃដែល
នៅក្នុងសំណាក់របស់ខ្លួន ក្រែងមានកំហុសភ្នាំងភ្នាត់ដោយមានបំណង
ចង់ឱ្យអ្នកដែលនៅក្នុងសំណាក់ខ្លួន ឬធ្វើការជាមួយខ្លួន បានប្រកបដោយ
គុណសម្បត្តិប្រាសចាកគុណវិបត្តិ ។

ខ. ព្រហ្មនិហារ ៤ យ៉ាង

១- **មេត្តា** សេចក្តីស្រឡាញ់ប្រាថ្នាឱ្យគេបានសុខមានសេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីមានចិត្តស្រឡាញ់រាប់អានចំពោះសព្វសត្វទូទៅមិនមានប្រមាណ ប្រាថ្នាឱ្យសត្វទាំងអស់នោះបានសេចក្តីសុខគ្រប់ៗគ្នា ហើយមេត្តានោះត្រូវ ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រាសចាករាគៈ ។

២- **ករុណា** សេចក្តីអាណិតគិតជួយឱ្យគេរួចចាកទុក្ខ ។ សេចក្តីថា បុគ្គលដែលមានចិត្តប្រកបដោយករុណាក្នុងទីនេះត្រូវមានចិត្ត ករុណា ជួយសត្វដទៃមិនរើសមុខហើយគ្មានទាំងប្រមាណផង ថែមទាំង មិនទាមទារចង់បានវត្ថុអ្វីអំពីការជួយនោះ ករុណានោះត្រូវប្រាសចាក តម្រេកប្រកបដោយប្រាជ្ញាតែម្យ៉ាង ។

៣- **មុទិតា** សេចក្តីត្រេកអរតាមក្នុងវេលាដែលគេបានល្អ ។ មុទិតានេះ កាលបើឃើញសត្វដទៃបានសេចក្តីសុខហើយ បុគ្គលដែល ប្រកបដោយមុទិតា ត្រូវផ្សាយនូវចិត្តនេះឱ្យធំទូលាយ មិនច្រណែន ចំពោះសព្វសត្វ មានតែសេចក្តីពេញចិត្តឱ្យសព្វសត្វបានសុខតែម្យ៉ាង

តែមុទិពានេះត្រូវប្រាសចាកការប្រឡោមកាន់យកវត្ថុអំពីសត្វដទៃ
ត្រូវប្រកបដោយប្រាជ្ញាតែម្យ៉ាង ។

៤- **ឧបេក្ខា** សេចក្តីតាំងចិត្តជាកណ្តាល មិនឱ្យមានសោមនស្ស
ទោមនស្សក្នុងវេលា ដែលគេបានជួបនូវឥដ្ឋារម្មណ៍ និង អនិដ្ឋារម្មណ៍ ។

ធម៌៤យ៉ាងនេះ ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តរបស់អ្នកធំ

គ. អគតិ ៤ យ៉ាង

១- **ឥន្ទ្រាគតិ** លំអៀងព្រោះស្រឡាញ់ បានសេចក្តីថា មានគតិ
ប្រែប្រួលខុសអំពីធម្មតា កាលបើឃើញបុគ្គលណាពេញចិត្តក៏មានចិត្ត
នៃបនិត្យដ៏ធ្ងន់ដល់បុគ្គលនោះ កាលបើពោលនិយាយស្តី បញ្ចេញនូវ
ពាក្យអ្វីៗ តែងផ្ទៀងទៅរកបុគ្គលដែលខ្លួនស្រឡាញ់ ។

២- **ទោសាគតិ** លំអៀងព្រោះស្អប់ បានសេចក្តីថាមានគតិ
ប្រែប្រួលមិនធម្មតា ប្រើចិត្តឱ្យធ្ងន់ដោយសេចក្តីស្អប់ចំពោះបុគ្គលដែល
ខ្លួនមិនស្រឡាញ់ បើនឹងពោលពាក្យបញ្ចេញនូវសម្តីអ្វីៗ តែងគ្របសង្កត់
ចំពោះបុគ្គលដែលខ្លួនស្អប់នោះ ។

៣- **មោហាគតិ** លំអៀងព្រោះល្ងង់ បានសេចក្តីថា មិនបាន
យល់ដឹងនូវការពិត តែងមានចិត្តរវើរវាយកំណត់យកហេតុផលមិនបាន
ជាក់ច្បាស់ កាលបើនឹងពោលពាក្យបញ្ចេញនូវសេចក្តីអ្វីៗតែងមិនទៀង
ទាត់ បើមានគេពោលថាខុសឬត្រូវ ក៏ចេះតែអីអើព្រមទាំងអស់មិនបាន
វិនិច្ឆ័យនូវពាក្យខុសត្រូវនោះឡើយ ។

៤- **ភយាគតិ** លំអៀងព្រោះខ្លាច បានសេចក្តីមិនមានចិត្ត
អង់អាច ចំពោះហេតុការណ៍ដែលកើតឡើងតែងតែមានសេចក្តីតក់ស្លុត
រន្ធត់ញាប់ញ័រចំពោះហេតុការណ៍ផ្សេងៗដែលកើតឡើង ។ កាលបើមាន
គេគំរាមឱ្យពោលស្តីយ៉ាងណាៗ ក៏ចេះតែពោលតាមយ៉ាងនោះៗ ធ្វើយ៉ាង
ម៉េចឱ្យតែរួចខ្លួន មិនបានគិតអំពីសុខទុក្ខរបស់ជនដទៃ ដែលកើតអំពីការ
ពោលនោះឡើយ ។ ធម៌ទាំង៤នោះ ធម្មាចារ្យគប្បីគិតឱ្យបានសព្វគ្រប់
ក្នុងការដឹកនាំសិស្សានុសិស្ស... ។

ឃ. និរុទ្ធនកថា ៣២ ប្រការ

ពាក្យឥតប្រយោជន៍ អ្នកបដិបត្តិធម៌មិនត្រូវនិយាយមាន ៣២
ប្រការគឺ

- ១- និយាយ អំពី ស្តេច
- ២- និយាយ អំពី ចោរ
- ៣- និយាយ អំពី អាមាត្យធំ
- ៤- និយាយ អំពី សេនា
- ៥- និយាយ អំពី ភ័យ
- ៦- និយាយ អំពី ចម្បាំង
- ៧- និយាយ អំពី បាយ
- ៨- និយាយ អំពី ទឹក
- ៩- និយាយ អំពី សំពត់
- ១០- និយាយ អំពី ទីដេក
- ១១- និយាយ អំពី កម្រងផ្កា
- ១២- និយាយ អំពី គ្រឿងក្រអូប
- ១៣- និយាយ អំពី ញាតិ
- ១៤- និយាយ អំពី យាន
- ១៥- និយាយ អំពី ស្រុក
- ១៦- និយាយ អំពី និតម

- ១៧- និយាយ អំពី នគរ
- ១៨- និយាយ អំពី ជនបទ
- ១៩- និយាយ អំពី ស្រ្តី
- ២០- និយាយ អំពី យោធាដ៏ក្លៀវក្លា
- ២១- និយាយ អំពី ច្រកផ្លូវ
- ២២- និយាយ អំពី កំពង់ទឹក
- ២៣- និយាយ អំពី ទាសិអ្នកដងទឹក
- ២៤- និយាយ អំពី ញាតិដែលចែកបំរានទៅ
- ២៥- និយាយ អំពី គ្រឿងផ្សេងៗដែលឥតប្រយោជន៍
- ២៦- និយាយ អំពី លោក
- ២៧- និយាយ អំពី រឿងជីកសមុទ្រ
- ២៨- និយាយ អំពី សេចក្តីចម្រើន និងមិនចម្រើនដែលជាហេតុ
 ជាប្រយោជន៍ថាដូច្នោះខ្លះ ដូច្នោះខ្លះ ។
- ២៩- និយាយ អំពី ប្រុស
- ៣០- និយាយ អំពី សុភា
- ៣១- និយាយ អំពី រឿងនិទានផ្សេងៗ

៣២- និយាយ អំពី កុក សព្វព្រះឆ្លឹងវា ស ឬកុកក្រហមព្រោះ
ឈាមវាក្រហម ។

(ដកពិតម្ហិរមជ្ឈិមនិកាយ មជ្ឈិមបណ្ណាសក លេខ២៤)

១- កថាវគ្គ១០យ៉ាង

“ពាក្យដែលគួរពោល” ១០ យ៉ាង

ធម្មាចារ្យគប្បីពោលតែកថាវគ្គ១០យ៉ាងចំពោះជនដទៃ មានដូចតទៅ :

១- អប្បិច្ឆកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យមានប្រាថ្នាតិច

២- សន្តិកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យមានសន្តោស ព្រេកអរចំពោះ

បច្ច័យ៤ តាមមានតាមបាន

៣- បទិវេកកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យស្ងាត់កាយស្ងាត់ចិត្ត

៤- អសំសក្កកថា ពាក្យដែលនាំមិនឱ្យច្រឡកច្រឡំដោយ

ពួកគណៈ

៥- វិវិយារម្ពកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យប្រារព្ធព្យាយាម

៦- សីលកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យតាំងនៅក្នុងសីល

៧- សមាធិកថា ពាក្យដែលនាំធ្វើចិត្តឱ្យស្ងប់

៨- បញ្ជាក់ថា ពាក្យដែលនាំឱ្យកើតបញ្ហា

៩- វិបត្តិកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យធ្វើចិត្តផុតចាកកិលេស

១០- វិបត្តិញ្ញាណទស្សនកថា ពាក្យដែលនាំឱ្យកើតសេចក្តី

ដឹងឃើញក្នុងការដែលនាំឱ្យចិត្តផុតចាកកិលេស ។

ច. អង្គនៃធម្មកថិក

“អ្នកសម្តែងធម៌៥យ៉ាង”

១- សម្តែងធម៌តាមលំដាប់មិនច្រូតកាត់ពេកឱ្យខូចសេចក្តី

២- លើកយកហេតុផលមកអោង ណែនាំឱ្យអ្នកស្តាប់ចូលចិត្ត

៣- តាំងចិត្តមេត្តាប្រាថ្នាឱ្យជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកស្តាប់

៤- មិនប្រាថ្នាអាមិស

៥- មិនសម្តែងធម៌លើកខ្លួនឯង បន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ភិក្ខុជាធម្មកថិក

គប្បីតាំងអង្គទាំង៥យ៉ាងនេះទុកក្នុងខ្លួន

ឆ. គ្រូបាអាចារ្យត្រូវអនុគ្រោះសិស្សានុសិស្ស

ដោយស្មារតីធម៌ ៥យ៉ាង

១- សុវិនិត្តំ វិនិច្ឆ័យំ ណែនាំឱ្យល្អ

២- សុគហិតំ គាហានបេន្តិ ឱវរៀនល្អ

៣- សព្វសិល្បសុតំសមក្ខាយិនោ ភវន្តិ ប្រាប់សិល្បវិជ្ជា
ឱវអស់ចំណេះមិនលាក់ទុក

៤- មិត្តាបទ្ទេសុ បដិវេទន្តិ លើកតម្កើងក្នុងទីចំពោះមុខ
មិត្តអាមាត្យ

៥- ទិសាសុ បរិត្តានំ ភវន្តិ ធ្វើសេចក្តីការពារក្នុងទិស
ទាំងឡាយ គឺសិស្សទៅក្នុងទីណាមិនឱ្យលំបាក ។

ព្រះធម៌ចំនួនប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ដែលបានលើកឡើងពោលទុកក្នុង
សៀវភៅគរុកោសល្យនេះ ដែលពោលអំពីវិចារិយាសម្បត្តិរបស់ព្រះ
ធម្មាចារ្យមានប្រមាណតិចតួចណាស់ ដើម្បីគ្រាន់តែជាគ្រឿងផ្តល់នូវ
សតិបញ្ញាដល់ព្រះធម្មាចារ្យប៉ុណ្ណោះ រីឯព្រះពុទ្ធដីកាងទៀតផ្សេងពីនេះ
បើព្រះធម្មាចារ្យបានសិក្សានិង ប្រតិបត្តិបាន ក៏រតតែជាការល្អប្រសើរ ។

ដូច្នោះ សូមព្រះធម្មាចារ្យទាំងអស់មេត្តាទទួលយកទៅសិក្សា
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីជួយព្រះពុទ្ធសាសនាផ្នែកបដិបត្តិធម៌ គឺសមាធិនិង
វិបស្សនា មគ្គនិងផលឱ្យរុងរឿងរីកដង្ហែងឡើងវិញ ។

III. របៀបបង្កាត់បង្រៀន

ក្នុងការបង្កាត់បង្រៀនសម្រាប់វិបស្សនាកម្មដ្ឋាន ចំពោះសិស្សា-
នុសិស្សទាំងឡាយ ព្រះធម្មាចារ្យទាំងឡាយគប្បីរៀបចំការបង្កាត់
បង្រៀន ឱ្យមានបែបផែនឯកភាពគ្នាទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ហើយក្នុងការ
រៀបចំរបៀបបង្កាត់បង្រៀននោះឱ្យបានសមស្របទៅតាមច្បាប់ព្រះពុទ្ធ
សាសនាថែមទៀត ។

របៀបបង្កាត់បង្រៀនមានកម្មវិធីដូចតទៅនេះ

- ១- វិធីសុំខមាទោសចំពោះព្រះរតនត្រ័យ
- ២- វិធីថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ឧបាសិកា
- ៣- វិធីសមាទានសីល
- ៤- វិធីសុំនិស្ស័យ
- ៥- វិធីថ្វាយខ្លួនចំពោះគ្រូបាវាចារ្យ
- ៦- វិធីបង្កាត់កម្មដ្ឋាន

សេចក្តីពន្យល់

១- វិធីសុំខមាទោស ចំពោះព្រះរតនត្រ័យ

កិរិយាសុំទោស ចំពោះព្រះរតនត្រ័យជាដំណើរសំខាន់បំផុតក្នុង ការសាងនូវកុសល ព្រោះថាកិរិយាធ្វើនេះនាំឱ្យបាននូវសេចក្តីចម្រើន នូវកុសលយ៉ាងក្រៃលែង ទោសឯណាដែលកើតមកអំពីសម្តីបានពោល ទង្គិចហើយចំពោះព្រះរតនត្រ័យ ដោយសេចក្តីល្មើសក៏ឈ្មោះថាបានរួច ចាកទោសនោះផង, រីឯចិត្តគំនិតរបស់បុគ្គលអ្នកសុំខមាទោសនោះ ក៏បានរាងចាលមិនធ្វើតទៅទៀតផង ព្រោះតែហេតុខ្លួនបានប្តេជ្ញា ម្យ៉ាង ទៀតចិត្តរបស់បុគ្គលនោះក៏ស្ងប់ស្ងាត់ មានភាពត្រង់ទៅរកសេចក្តីល្អ ដែលខ្លួននឹងធ្វើតទៅទៀត បានកើតឡើងយ៉ាងខ្លាំងក្លាដោយគិតថាទោស ទាំងអស់បានលះលែងហើយ ។

វិធីសុំខមាទោសចំពោះព្រះរតនត្រ័យនោះ មានក្នុងសៀវភៅ បឋមវិបស្សនា ។

២- វិធីថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ឧបាសិកា

កិរិយាថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ឧបាសិកា នេះជាកិច្ចមួយយ៉ាងសំខាន់ បំផុតខាងដើមនៃការអប់រំចិត្ត ដូចមានសេចក្តីតទៅនេះ ៖

- ធ្វើឱ្យចិត្តបុគ្គលថ្វាយខ្លួននោះ មានភាពត្រង់មិនងាករេ ជាចិត្ត ជឿទៅលើកម្មនិងផលដោយពិតៗ

- ចិត្តខ្មាសអៀនក៏នឹងកើតឡើងក្នុងសម័យខ្លួនជឿខុសព្រោះ ខ្មាសសម្តីខ្លួនឯងដែលបានប្រកាសហើយ ថាខ្លួនជាឧបាសក ឧបាសិកានោះ ។

- ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះរមែងចុះស៊ប់ក្នុងកុលសម័យបង្កោនទៅរក ការលះបង់នូវអកុលសម័យ ដែលកើតឡើងក្នុងកាយវាចាចិត្ត ។

- ជាហេតុនាំឱ្យរក្សាសីល

- ជាហេតុនៃចិត្តមិនមានទៅកាន់អបាយភូមិក្នុងពេលមរណភាព ។

- ជាហេតុនាំបាននូវសទ្ធិន្ទ្រិយ ដែលជាបច្ច័យនាំឱ្យបានសម្រេចនូវ លោកុត្តរមគ្គនិងលោកុត្តរផល ។

ឯវិធីថ្វាយខ្លួនចំពោះព្រះរតនត្រ័យរបស់ឧបាសក ឧបាសិកាមាន ក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៣- វិធីសមាទានសីល

កិរិយាករក្សាសីលនេះ ជាកិរិយាសំខាន់បំផុតក្នុងកិរិយាខាងដើម ចម្រើនសមថកម្មដ្ឋាននិងវិបស្សនាកម្មដ្ឋាន មានខ្លឹមសារដូចតទៅនេះ

- សីលអាចរម្ងាប់នូវព្យាបាទទាំង៥ ដែលកើតក្នុងខន្ធបញ្ចកៈ ។
- អ្នករក្សាសីលមិនទៅកាន់អបាយភូមិ មាន នរកជាដើម
- អ្នករក្សាសីល រមែងរស់នៅជាសុខក្នុងសង្គម ។
- សីលជាបច្ច័យឱ្យកើតសមាធិ ព្រោះថាសីលនាំឱ្យរម្ងាប់នូវ

វិប្បដិសារីដែលកើតឡើងក្នុងចិត្តរឿយៗ ។

កាលបើសីលមាន សមាធិក៏ចម្រើនឡើង កាលបើសមាធិមាន ហើយ ក៏ស្វែងរកនូវវិបស្សនាបញ្ញាក៏នឹងបានជាក់ច្បាស់ពិតប្រាកដ ។

- សីលនោះបានដល់ សីល៥, សីល៨, សីល១០ ។

ឯវិធីសមាទាន សីលមាននៅក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា និង និយមសីលនិងគហដ្ឋតុត្តង ព្រមទាំងសីលរបស់សាមណេរនិងភិក្ខុ ។

៤- វិធីសុំនិស្ស័យ

ការធ្វើវិធីសុំនិស្ស័យនេះ គឺជាការធ្វើសុំការជ្រកអាស្រ័យជាមួយ

លោកអាចារ្យ ដើម្បីឱ្យលោកទទួលបានប្រយោជន៍ក្នុងភាពនៃខ្លួនជាសិស្ស កាលបើបានធ្វើអំពើនេះហើយនឹងមានប្រយោជន៍ច្រើនយ៉ាងគឺ

- បាននៅជ្រកអាស្រ័យយ៉ាងស្រួលដោយសេនាសនៈ ។
- លោកអាចារ្យងាយប្រៀនប្រដៅ ដោយគិតថាបុគ្គលនោះជា

សិស្សរបស់ខ្លួនមិនបានកើតនូវសេចក្តីរង្ស៊ីស ។

-លោកសង្គ្រោះដោយធម៌ផងដោយអាមិសផង ។

(ឯវិធីសុំនិស្ស័យ នេះ មាននៅក្នុងបឋមវិបស្សនា)

៥- វិធីថ្វាយខ្លួនចំពោះគ្រូបាអាចារ្យ

កិរិយាប្រគល់ខ្លួនដល់គ្រូអាចារ្យសុំរៀនកម្មដ្ឋាននេះគឺជាអំពើដ៏ល្អ បំផុតមុនពេលរៀនកម្មដ្ឋាន ។ ប្រសិនបើជាមិនបានថ្វាយខ្លួនចំពោះគ្រូបា- អាចារ្យនោះទេ លោកនឹងមិនហ៊ានបង្រៀនដល់យើងឡើយ បើសិនជា មានការបង្រៀនខ្លះក៏មិនអស់ចំណេះចេះដឹងរបស់គ្រូ លោកនឹងបន្ទាត់ ចំណេះដឹងទុកខ្លះ ហើយថែមទាំងលោកមិនបានសង្គ្រោះដោយអាមិសផង ដូច្នេះការប្រគល់កាយ ថ្វាយខ្លួនចំពោះលោកអាចារ្យសុំរៀនព្រះកម្មដ្ឋាន នាំឱ្យមានប្រយោជន៍ ២យ៉ាងសំខាន់គឺ :

- គ្រួសារអាចរៀនសូត្រដោយព្រះធម៌សព្វគ្រប់ក្នុងការដឹកនាំ ។

- លោកអាចារ្យនឹងសង្គ្រោះដោយអាមិសដែលលោកមាន ព្រោះហេតុតែលោកសម្គាល់ថាជាសិស្សរបស់ខ្លួនដោយពិតប្រាកដ ។ ឯវិធីនោះមាននៅក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនា ។

៦- វិធីបង្ហាត់កម្មដ្ឋាន

លោកអាចារ្យត្រូវបង្ហាត់កម្មដ្ឋានទៅតាមថ្នាក់តាមឆ្នាំនិងមុខវិជ្ជាដែលមជ្ឈមណ្ឌលវិបស្សនាកម្ពុជាបានរៀបចំហើយ មានការសិក្សាដូចតទៅនេះ :

ក- បឋមវិបស្សនាសិក្សារយៈពេល ៣ឆ្នាំ

ខ- មធ្យមវិបស្សនាសិក្សារយៈពេល ៤ឆ្នាំ

គ- ឧត្តមវិបស្សនាសិក្សារយៈពេល ៥ឆ្នាំ

ការសិក្សាតាមរបៀបបានចែងខាងលើនេះ នាំឱ្យមានផលប្រយោជន៍ដូចតទៅនេះ :

-នាំឱ្យមានរបៀបត្រូវគ្នាទូទាំងប្រទេស

-នាំឱ្យសិស្សានុសិស្សទាំងឡាយមានការសិក្សាស្រួលមិនតឹងពេក
មិនធូរពេកជាកណ្តាល ។

-កាលបើសិក្សាតាមរបៀបនេះ នាំឱ្យមានផលប្រយោជន៍ល្អ
ដល់អ្នកប្រតិបត្តិ ។

-គុណភាពដ៏ល្អប្រពៃមានក្នុងការសិក្សា

-អ្នកសិក្សាចេះដឹងអាចមានលទ្ធភាពសិក្សាទៅមុខទៀតមិន
ធ្លាក់ចុះក្រោម

-អ្នកប្រតិបត្តិបានរួចចាកទុក្ខព្រោះការសិក្សារបៀបនេះបាន
ដោយស្រួល

-លោកអាចារ្យក៏ងាយបង្រៀនមិនលំបាក ព្រោះមានពេល
ស្រាវជ្រាវច្រើន

-ព្រះពុទ្ធសាសនាផ្នែកវិបស្សនាធុរៈមានសម្រស់ផ្លូវផង រុងរឿង
បិតនៅក្នុងលោកអស់កាលដ៏យូរ

-មហាជនក្នុងលោកភ្នកភ្នឹកប្រតិបត្តិតាម ព្រោះហេតុនៃការ
សិក្សាមានរបៀបល្អ

-អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយដែលជីវិតនៅក្នុងលោកខាងក្នុងនិងលោកខាងក្រៅតែងមានការសរសើរស្ងប់ស្ងែងប្រតិបត្តិតាម

-សង្គមមនុស្សក្នុងលោក និងបានសុខសន្តិភាពព្រោះអាស្រ័យប្រតិបត្តិធម៌ស្ងប់

-អ្នកប្រតិបត្តិនឹងមានទីពឹងក្នុងពេលរៀបរយ

-ដួងវិញ្ញាណកូនរបស់អ្នកស្លាប់រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌

-អ្នកប្រតិបត្តិនឹងបានសម្រេចមគ្គផលក្នុងជាតិនេះ

-កាលបើមិនទាន់បានសម្រេចនូវអនុត្តរធម៌ជាតិនេះទេ ក៏នឹងបានជាឧបនិស្ស័យសម្រាប់ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរធម៌ទៅក្នុងអនាគតជាតិ ។

បច្ចេកទេសក្នុងការបង្រៀន

ព្រះធម្មាចារ្យទាំងឡាយ គប្បីបង្រៀនសិស្សានុសិស្សតាមដំណើរ ២យ៉ាងគឺ

១- ត្រូវជ្រើសរើសកម្មដ្ឋាន បង្រៀនតាមចរិតក្នុងថ្នាក់នីមួយៗ រឺចរិតនិងព្រះធម៌កម្មដ្ឋាន ដែលបង្រៀនតាមចរិតនោះមានសរសេរក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនាហើយ ។

២- បង្រៀនទៅតាមអធ្យាស្រ័យរបស់សិស្ស ដែលធ្លាប់សន្សំទុក
ព្រះកម្មដ្ឋានណាមួយក្នុងសង្សារវដ្តនេះ រីឯព្រះកម្មដ្ឋានដែលត្រូវបង្រៀន
តាមអធ្យាស្រ័យនោះ បានសរសេរទុកក្នុងសៀវភៅបឋមវិបស្សនាធូលីយ ។

សូមព្រះធម្មាចារ្យទាំងឡាយទទួលយកនូវគរុកោសល្យដែលបាន
ចែងអំពីការបង្ហាត់បង្រៀនព្រះសមមីវិបស្សនាកម្មដ្ឋានដល់សិស្សានុសិស្ស
នោះយកទៅអនុវត្តឱ្យបានល្អ ដើម្បីឱ្យមានភាពចុះសម្រុងគ្នាក្នុងការ
បង្រៀនទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផង, ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការ
បដិបត្តិធម៌ផង, ដើម្បីរក្សាទុកនូវព្រះធម្មវិន័យរបស់ព្រះបរមគ្រូក្នុងគម្ពីរ
ព្រះត្រៃបិដកឱ្យតាំងនៅស្ថិតស្ថេរផង, ដើម្បីនឹងព្យាបាលព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យ
រុងរឿងគ្រប់ ៥.០០០ ព្រះវិស្សាមង្គ ! ។

